

Till Ålands lagting

Landskapsregeringens externpolitik

Meddelandet innehåller en redogörelse av landskapsregeringens externpolitiska prioriteringar inför år 2021 samt verksamhet under år 2020 i förhållande till Nordiska ministerrådet, till dagordningen inom Europeiska unionen samt till övriga externa samarbeten. Dessutom innehåller meddelandet en statistikbilaga över EU-ärenden under år 2020.

Mariehamn den 14 januari 2021

L a n t r å d

Veronica Thörnroos

Vicelanråd

Harry Jansson

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	3
1.1 Den pågående coronapandemin	4
2. Nordiska ministerrådet.....	4
2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet	4
2.2 Ansvariga ministrar	5
2.3 Ordförandeskap i Nordiska ministerrådet samt övergripande prioriteringar	5
2.3.1. Danmarks, Färöarnas och Grönlands ordförandeskap.....	5
2.3.2. Finlands ordförandeskap i samarbete med Åland	5
2.4 Färöarna, Grönland och Åland i det nordiska samarbetet.....	7
2.5 Övergripande prioriteringar	7
2.5.1 Hållbar utveckling: Vår vision 2030	7
2.5.2 Gränshinderarbetet	8
2.5.3 Samarbetsministrarna (MR-SAM)	10
2.5.4 Näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-Tillväxt).....	10
2.5.5 Arbetsmarknad (MR-A)	11
2.5.6 Kultur (MR-K)	11
2.5.7 Utbildning och forskning (MR-U).....	12
2.5.8 Jämställdhet (MR-JÄM)	13
2.5.9 Integration	14
2.5.10 Digitalisering (MR-DIGITAL).....	14
2.5.11 Fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS).....	15
2.5.12 Miljö och klimat (MR-MK).....	15
2.5.13 Social- och hälsopolitik (MR-S).....	16
2.6 Norden och EU	17
3. EU.....	18
3.1 Coronapandemin och arbetet i rådet.....	19
3.2 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden	19
3.2.1 Landskapsregeringens specialsakkunniga i Bryssel	19
3.2.2 Arbete för att påverka beslutsfattandet inom EU:s institutioner	19
3.2.3 Samarbete med Europaparlamentariker	20
3.2.4 Regionkommittén	20
3.2.5 Subsidiaritetsprincipen.....	20
3.2.6 Deltagande i kommissionens offentliga samråd	21
3.2.7 Landskapets deltagande i nationella beredningen av EU-ärenden .	21
3.3 Landskapets prioriteringar	22
3.3.1 Åländsk representation i Europaparlamentet.....	22
3.3.2 Konferensen om EU:s framtid	23
3.3.3 Avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar	23
3.3.4 Statligt stöd.....	24
3.3.5 Sammanhållningspolitiken	25
3.3.6 Skattegränsen	26
3.3.7 Jordbruk	26
3.3.8 Fiske	27
3.3.9 Skog.....	27
3.3.10 Jakt- och viltvård.....	28
3.3.11 Miljö	28
3.3.12 EU och Agenda 2030.....	28
3.3.13 Jämställdhet	29
3.3.14 Integration	29
3.4 Landskapsregeringens prioriteringar 2021	30
4. Övriga externa samarbeten	36
4.1 Sjöfart och IMO.....	36
4.2 HELCOM.....	36
4.3 Miljösamarbete	36
4.4 Samarbete inom havsplanering	36
4.5 Finlands kommission för hållbar utveckling	37
4.6 ReGeneration 2030.....	37
4.7 Smart Energy Åland.....	37
4.8 Clean Energy for EU Islands.....	37
4.9 Regions4	38
4.10 Central Baltic	38
4.11 Utbildningssamarbete	39
4.12 Samarbete kring läkarutbildning.....	39
4.13 EU:s återhämningsfond	39
4.14 Regions for EU Recovery	40

1. Inledning

Rådande pandemi har på ett påtagligt sätt påverkat Ålands möjligheter till aktivt inflytande och påverkan på det externpolitiska området under 2020. Ålands regering har under året haft anledning att vid upprepade tillfällen konstatera att det behövs förbättringar på det externpolitiska området såväl ifråga om juridiska utgångspunkter som den fysiska närvaron i främst Helsingfors, Stockholm och Bryssel.

Beträffande de juridiska ramarna är det av central betydelse att Åland i alla sammanhang har möjlighet att delta i diskussioner och möten. Detta oavsett om det är fråga om Ålands deltagande i EU-processens olika delar, beslutsfattandet i Finland eller inom ramen för det nordiska samarbetet.

För landskapsregeringen är det av största vikt att EU-kommissionen tar Ålands konstitutionella status i beaktande i såväl nya lagförslag som i arbetet med olika fonder och program. Landskapsregeringen konstaterar därför med tillfredsställelse att Finlands EU-representation i Bryssel i ett enskilt ärende även skriftligen uppmanat EU-kommissionen att på vederbörligt sätt alltid ta i beaktande Ålands särställning i det framtida beslutsfattandet. Vid sidan av Ålands folkrättsliga särställning, som bekräftats i anslutningsfördraget, kan även fördraget om Europeiska Unionen art. 4.2 åberopas eftersom stadgandet uttryckligen förpliktar unionen att respektera medlemsstaternas nationella och konstitutionella identitet, inbegripet det lokala och regionala självstyret.

I väntan på att Finland uppfyller löftet om att Åland ska tillförsäkras ett eget mandat i EU-parlamentet, fortsätter den åländska EU-bevakningen främst genom ett informellt nätverk med EU-parlamentariker och via Ålands specialsakkunniga vid Finlands representation i Bryssel.

När det gäller den specialsakkunnigas status kommer landskapsregeringen att arbeta för att funktionen i den externa kommunikationen benämnas som "Autonoma Ålands representant till EU". Denna markering är central för att uppnå ökad kunskap om Ålands särställning inom EU-institutionerna. Landskapsregeringen avser samtidigt att utreda möjligheterna att höja den specialsakkunnigas diplomatiska grad till samma nivå som motsvarande autonomiers representanter till EU, till exempel Färöarnas.

Ifråga om EU-processen är det fortsatt av stort intresse för Ålands del att följa med vilka möjligheter hanteringen av Nordirland aktualiserar inom ramen för Storbritanniens s.k. Brexit-avtal.

Åland har också en externpolitisk plattform via de olika internationella forum som landskapsregeringen deltar i via det globala utvecklings- och hållbarhetsarbetet.

Landskapsregeringen kommer under 2021 arbeta för att Finlands regering vid statsrådets kansli tillsätter en tjänsteman med särskilt ansvar för koordineringen av åländska frågor. Här kan den nya tjänsten för koordineringen av Finlands firande av Åland 100 vid statsrådets kansli tjäna som en förebild.

När det gäller Ålands behov av förbättrade fortlöpande kontakter med ministerierna i Helsingfors, avser landskapsregeringen att verka för att det redan etablerade samarbetet med s.k. kontaktgrupper utsträcks till att omfatta flera centrala ministerier.

År 2021 kommer i hög grad att karaktäriseras av Ålands jubileumsår. Under firandet av Åland 100 finns det goda förhoppningar om att Åland både uppmärksammas internationellt och även gästas av höga politiska företrädare för både EU och Norden.

1.1 Den pågående coronapandemin

Den globala pandemin har slagit hårt också mot Norden och Europa. Olika delar av Norden och EU har drabbats olika mycket och konsekvenserna är både hälsomässiga och ekonomiska. Även arbetsmetoderna både inom EU:s institutioner och inom det Nordiska ministerrådet har i stor utsträckning påverkats av pandemin. Den stora merparten av alla officiella och inofficiella EU möten äger nu rum på distans. Detsamma gäller möten inom det Nordiska ministerrådet samt andra internationella samarbeten i vilka Åland deltar. Även andra internationella samarbeten har påverkats på liknande sätt.

Arbetsklimatet i det internationella samarbetet präglas vanligen av personliga möten och relationsbyggande och därför har det minskade antalet fysiska möten inneburit en extra stor utmaning under året.

2. Nordiska ministerrådet

I det här kapitlet redogör landskapsregeringen för arbetet i Nordiska ministerrådet. Dels består kapitlet av en redogörelse över året som gått, dels av landskapsregeringens prioriteringar inför det kommande året. Prioriteringarna är till vissa delar av övergripande art och kan därför sträcka sig över en längre period än det kommande året. Nordiska ministerrådets arbete består till stor del av projektbeviljningar och beslut om samarbetsprogram varför en konkret ärendeförteckning saknas. Nedanstående prioriteringar speglar ändå de strategiskt långsiktiga visioner som respektive ministerråd planerar sitt arbete kring.

Coronapandemin har lett till att den rörelsefrihet inom Norden som medborgarna i Norden tagit för given blivit omgärdad av omfattande restriktioner. Bristen på koordinerade åtgärder mellan de nordiska länderna har drabbat gränsregionerna hårt. Detta har särskilt drabbat Åland genom att framförallt besöksnäringen drabbats hårt och att ålänningarnas naturliga rörelsefrihet begränsats. Landskapsregeringen eftersträvar att det Nordiska ministerrådet skulle ta en mer samlande roll för att säkerställa att Norden ska kunna hantera pandemin gemensamt.

Under 2021 innehas ordförandeskapet av Finland i samarbete med Åland. Under året kommer ett antal ämbetsmannakommittéer och arbetsgrupper att hålla möten på Åland. Även de nordiska samarbetsministrarna planerar hålla ett möte på Åland.

2.1 Ålands möjlighet att påverka i det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet utgör Ålands viktigaste plattform för internationellt samarbete. Landskapsregeringen deltar i det formella nordiska samarbetet genom Nordiska ministerrådet. I Nordiska ministerrådet deltar de åtta nordiska regeringarna. Nordiska ministerrådet är – trots namnet – egentligen inte ett utan tio fackministerråd och ett samordnande ministerråd dvs samarbetsministrarna (MR -SAM). De nordiska fackministrarna möts i sina respektive ministerråd i genomsnitt ett par gånger om året. För perioden 2017–2020 har även ett tillfälligt ministerråd, MR-Digital bildats. MR-Digital ska främja en sammanhängande och integrerad digital region till nytta för medborgare, företag och offentliga förvaltningar i Norden. Kommunministrarna och trafikministrarna samlas dessutom i informella ministerråd.

Under varje ministerråd finns ämbetsmannakommittéer, i vilka ingår tjänstemän utsedda av de åtta regeringarna.

Landskapsregeringens ministrar är medlemmar i Ålands delegation i Nordiska rådet.

2.2 Ansvariga ministrar

Från och med den 10 december 2019 har Ålands ministerrepresentation i Nordiska ministerrådet varit följande:

- samarbetsministrarna MR-SAM, minister Annette Holmberg-Jansson
- arbetsliv MR-A, minister Fredrik Karlström
- närings- och regionalpolitik MR-Hållbar tillväxt, minister Fredrik Karlström
- energi, bostads- och planläggningsfrågor MR-Hållbar tillväxt, minister Alfons Röblom
- fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk MR-FJLS, minister Fredrik Karlström
- jämställdhet MR-JÄM, minister Annika Hambrudd
- ekonomi- och finanspolitik MR-FINANS, minister Torbjörn Eliasson
- kultur MR-K, minister Annika Hambrudd
- lagsamarbete MR-LAG, lantrådet Veronica Thörnroos
- miljö och klimat MR-MK, minister Alfons Röblom
- social- och hälsopolitik MR-S, minister Annette Holmberg-Jansson
- utbildningsfrågor i MR-U, minister Annika Hambrudd
- forsknings- och högskolefrågor i MR-U, minister Alfons Röblom
- digital MR-Digital (2017–2020), minister Fredrik Karlström

Minister Christian Wikström deltar i det informella ministerrådet för infrastruktur och vicelanträdet Harry Jansson deltar i det informella ministerrådet för kommunala frågor.

2.3 Ordförandeskap i Nordiska ministerrådet samt övergripande prioriteringar

2.3.1. Danmarks, Färöarnas och Grönlands ordförandeskap

Under år 2020 innehade Danmark ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet. Ordförandeskapet genomförs gemensamt mellan Danmark, Färöarna och Grönland. *Framtidens lösningar tillsammans* var rubriken på och ambitionen för ordförandeskapet år 2020, som strävade till att verkställa Nordiska ministerrådets nya vision för 2030, då Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region.

I mars 2020 slog coronapandemin till vilket medförde en helt ny situation för det nordiska samarbetet. Samtliga nordiska möten har därefter hållits via videomöten och pandemin samt hanteringen av densamma har varit en stående punkt på agendan. Trots den pågående pandemin har fokus ändå varit att uppfylla den nya nordiska visionen och att genomföra en omstrukturering av den nordiska budgeten i syfte att även i handling förändra ministerrådets insatser.

2.3.2. Finlands ordförandeskap i samarbete med Åland

Landskapsregeringen har under år 2020 tillsammans med utrikesministeriet arbetat med planeringen av ordförandeskapet år 2021. Under ordförandeskapet 2021 kommer Finlands regering och Ålands landskapsregering att samarbeta för att leda förverkligandet av Vår vision 2030. Åland kommer under ordförandeskapet att leda ordet för jordbruksdelen i det sammanslagna ministerrådet för fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS).

Ett nära samarbete har byggts upp mellan utrikesministeriet och landskapsregeringen samt mellan Finlands samarbetsminister Thomas Blomqvist och Ålands samarbetsminister Annette Holmberg-Jansson. Detta samarbete har bl.a. resulterat i ett gemensamt förord till ordförandeskaps-programmet. I det gemensamma förordet framhåller de bl.a. följande:

Hanteringen av pandemin har igen aktualiserat våra invånarnes starka och positiva förväntningar på nordiskt samarbete. Före pandemin tedde det sig självklart att vi med minsta möjliga hänsyn till riksgränser i Norden ska kunna studera och arbeta, handla och transportera, liksom också resa och umgås med våra familjer. Ordförandeskapet är uppmärksamt på utmaningarna för fri rörlighet och vill stärka nordiskt samarbete för mobilitet. Vi har också tillfälle att granska hur vi kan utveckla vårt samarbete kring bättre beredskap inför framtida kriser, tillsammans.

Ordförandeskapsprogrammet utgår från visionens tre hörnpelare. Ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden.

Åland deltar även i ordförandeskapet för den nordiska expertgruppen för hållbar utveckling och Åland kommer vara ordförande för det av expertgruppens möten som hålls på Åland i samband med ReGeneration-veckan 2021.

Ett grönt Norden

Ordförandeskapet avser lyfta fram främjande av en biobaserad och cirkulär ekonomi, främjande av biologisk mångfald, samt främjande av skydd av havet, i enlighet med de nordiska stats- och miljöministrarnas gemensamma deklaration från januari 2019 om att driva på omställningen till koldioxidneutralitet i Norden. I ett särskilt ordförandeskapsprojekt utvecklar Finland kompetensnätverk för cirkulär ekonomi inom byggbranschen. I omställningen till ett klimatneutralt Norden måste energisystemen också bli renare. Här behövs nya lösningar, inte minst på områden där det är svårt att uppnå minskade utsläpp. Under Finlands ordförandeskap blir ett centralt tema smart integration mellan sektorer, exempelvis genom elektrifiering.

Ett konkurrenskraftigt Norden

Utbildning, vetenskap, innovativ teknologi, liksom cirkulär och biobaserad ekonomi kommer att vara viktiga nycklar till en ny typ av tillväxt som är hållbar. Ordförandeskapet kommer att stödja utvecklingen av en innovativ och digitalt integrerad nordisk region, bl.a. genom ett ordförandeskapsprojekt som verkar för en smidig vardag och mobilitet mellan länderna genom digitalisering. Målet är att uppnå effektivare datautbyte mellan myndigheter i nordiska och baltiska länder närhelst och varhelst gränsöverskridande händelser i människors liv föranleder det. Projektet innefattar en delinsats för att främja digital hälsa och stöder också digitala lösningar i lagstiftningssamarbete.

Främjande av nordisk mobilitet är högaktuellt efter det avbrott som införandet av inresebegränsningar medfört. Efter en normalisering behöver vi mer än någonsin ambitiöst arbete för att främja mobiliteten. Det är viktigt att trygga en fungerande hemmamarknad och att säkerställa möjligheterna att studera, arbeta, flytta, driva företag och bilda familj, allt detta med minsta möjliga olägenheter förorsakade av gränserna mellan länderna. Ordförandeskapet vill underlätta mobiliteten mellan de nordiska länderna och verkar aktivt för att avveckla och förebygga gränshinder.

Ett socialt hållbart Norden

Inom hälsosektorn har coronapandemin aktualiserat nödvändigheten av tätare nordiskt samarbete för att trygga tillgång till läkemedel, vaccin och

skyddsutrustning. Ordförandeskapet strävar till att utveckla detta samarbete, och kommer att lyfta fram temaområdena demokrati, demokratisk hållbarhet och samhällslig resiliens. 28 augusti–1 september 2021 arrangeras ReGeneration-veckan på Åland som lyfts fram som en mötesplats för intergenerationsell dialog med unga från Norden och övriga Östersjöländer.

Mot bakgrund av ett starkt förankrat demokratiskt samhällsskick i Norden är avsikten att under ordförandeskapet särskilt belysa Färöarnas, Grönlands och Ålands deltagande tillsammans med de nordiska staterna i det nordiska samarbetet och hur detta ökar den demokratiska hållbarheten i Norden – vilket i en internationell jämförelse ter sig som ett mycket speciellt exempel. För att åskådliggöra dessa fungerande samarbetsmodeller som bidrar till den nordiska integrationen sammankallar Finlands regering och Ålands landskapsregering i samarbete med Nordiska ministerrådet till en internationell konferens, där kunskapen om det nordiska samarbetet lyfts fram specifikt ur detta demokratiska hållbarhetsperspektiv.

2.4 Färöarna, Grönland och Åland i det nordiska samarbetet

Samarbetet mellan Färöarna, Grönland och Åland har under året präglats av coronapandemin. I normala fall brukar Färöarna, Grönland och Åland träffas separat i samband med ministerrådsmöten. Vid sessionsveckan genomfördes ett gemensamt videomöte där gemensamma frågor diskuterades.

Landskapsregeringen verkar för att säkerställa Ålands ställning i det nordiska samarbetet som även påverkas av förändringar gällande Färöarnas och Grönlands ställning i det nordiska samarbetet.

2.5 Övergripande prioriteringar

2.5.1 Hållbar utveckling: Vår vision 2030

Vår vision 2030 uttalar att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region. Implementeringen av *Vår vision 2030* inleddes under andra halvåret 2019 och har trots coronapandemin pågått med oförminskad styrka under år 2020. Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. För att förverkliga visionen prioriteras tre strategiområden de kommande fyra åren: ett grönt Norden, ett konkurrenskraftigt Norden och ett socialt hållbart Norden. I arbetet med att konkretisera vad nordiskt samarbete ska leda till fram till 2024 har samtliga fackministerråd och nordiska institutioner liksom Nordiska Rådet involverats för att ge konkreta förslag på projekt och prioriteringar.

Under året har en handlingsplan utarbetats, utvecklingsindikatorer tagits fram samt medel avsatts för olika satsningar i syfte att stöda implementeringen av visionen. Därmed har medel allokerats om till att stöda de nya satsningarna. Nordiska ministerrådet kommer aktivt att följa upp arbetet med *Vår vision 2030* för att säkerställa att visionen uppfylls. I detta ingår att följa utvecklingen i Norden mot att bli världens mest hållbara och integrerade region, effekten av Nordiska ministerrådets arbete på utvecklingen i Norden, och resultatet av Nordiska ministerrådets enskilda insatser påverkan på den totala effekten. Detta finns närmare beskrivet i handlingsplanen.

Nordiska ministerrådet kommer genomföra en halvtidsutvärdering av arbetet med visionen år 2022, i samband med den första statusrapporteringen till de nordiska statsministrarna. Därefter är planen att Nordiska ministerrådet genomför en slutrapportering av arbetet med handlingsplanen för år 2021–2024. Denna kommer även att utgöra ett underlag inför prioriteringsdiskussionen efter år 2024 i MR-SAM.

Landskapsregeringen avser att tillsammans med Finlands regering under år 2021 fortsätta att aktivt understöda implementeringen av visionen. Förverkligandet av *Vår vision 2030* är Nordens bidrag till förverkligandet av FN:s Agenda 2030.

2.5.2 Gränshinderarbetet

Gränshinderproblemen inom Norden är prioriterade frågor. Dessa hanteras i första hand av gränshinderrådet. Gränshinderrådet består av medlemmar från alla åtta ministerrådsmedlemmar, en representant från Nordiska rådet samt Nordiska ministerrådets generalsekreterare. Detta innebär att landskapsregeringen deltar i arbetet på samma villkor som de fem nordiska länderna. Flera av de åländska gränshindren är gemensamma med de övriga nordiska länderna, varför hinder av åländskt intresse kan vara angivna som prioriterade av andra länder i Nordiska ministerrådets gränshinderdatabas; detta gäller bland annat inom områden som yrkes- och examensgiltighet samt socialförsäkringar.

Under år 2019 tillsattes en informell referensgrupp på Åland som ska fungera som bollplank för gränshinderrådsmedlemmen. Gruppen möts inför Gränshinderrådets möten, ca 4 ggr/år. I gruppen ingår gränshinderrådsmedlemmen, Info Norden, NSK-medlemmen, en parlamentarikerrepresentant från NR-delegationen, Åland Living och Ålands näringsliv. Gränshinderrådsmedlemmen får också kallelse till NR-delegationens möte för att rapportera om gränshinder.

Under den nuvarande mandatperioden som började i januari 2018 så har 30 hinder avklarats till och med juni 2020. I den senaste årsrapporten som omfattar juli-19 till juni-20 noteras åtta hinder som avklarade, varav sju är lösta.

Av de hinder där Åland varit medansvarig som pådrivare är statusen följande:

- *Man kan inte få närståendepenning om inte både vårdare och den sjuke är försäkrade i Sverige*
 - Här inväntas att det lagpaket där frågan ingår ska behandlas i Sveriges riksdag. Gränshinderrådet har varit en av remissinstanserna. Ålands socialminister Annette Holmberg-Jansson har hösten 2020 riktat ett brev till sin svenske kollega Ardalan Shekarabi för att aktualisera frågan.
- *Snabbare information till utlandsboende, aktualiserats till följd av bristen på information gällande höjd s.k. SINK-skatt i Sverige.*
 - Frågan kommer att lyftas upp som en del av det prioriterade arbetet med bättre digitalt utbyte av information mellan länderna. Se nedan.

Två nya hinder har tagits upp av Åland:

- *Långsam handläggning av källskattkort*
 - Ett möte mellan Skatteförvaltningen på Åland och Ålands landskapsregering har resulterat i uppdaterade och tydligare instruktioner om hur en ansökan om källskattkort ska ske. Hindret får därför anses löst.
- *Dubbelbeskattning i samband med gåva eller arv i Sverige.*
 - Hindret kommer att tas upp som prioriterat av Gränshinderrådet i samband med den årliga ”kick-offen” i januari 2021. Regelverken mellan Sverige och Finland gör att det t.ex. vid arv eller gåva av fastighet i Sverige belastar den i Finland boende arvtagaren/gåvotagaren med både

realisationsvinstskatt i Sverige samt arvsskatt i Finland, vilket sätter personen i en sämre situation än om arvtagaren/gåvotagaren hade varit bosatt i Sverige. Troligen står detta i konflikt med det nordiska dubbelbeskattningsavtalet. Problematiken hindrar den fria rörligheten och får oanade och orimliga ekonomiska följder för de som inte är insatta i regelverken.

Under våren 2020 anlätade Gränshinderrådet extern expertis för att kartlägga gränshanteringen av moms och tull vid den norska gränsen. Kartläggningen som presenterades i juni 2020 innehöll beskrivning av Ålands juridiska situation i förhållandet till EU, dock saknades problemställningarna rörande Ålands skattegräns. Kompletteringar om de specifikt åländska problemen har i november 2020 skickats till Nordiska ministerrådet genom Gränshinderrådets (Nordiska ministerrådet) och Gränshindergruppens (Nordiska rådet) representanter på Åland.

Andra frågor som bevakas är om den kommande tidsomställningen inom EU blir ett fall för Gränshinderrådet.

I den av statsministrarna antagna visionen för 2030 ingår integration och därmed mobilitet som en av hörnstenarna. I en skrivelse till ordförandelandet Danmark i januari 2020 har Gränshinderrådet formulerat en önskan att få direkt tillgång till de ministerråd som är berörda av olika hinder. Fem områden har också prioriterats för att kunna få en handläggning på högsta möjliga ministernivå. De områden som förts fram är:

- Ett nordiskt elektroniskt ID och bättre utbyte av digital information
- Erkännande av yrkeskvalifikationer
- Harmoniserade byggregler
- Transportsamarbete
- Geoblockering

Info Norden som finns i alla nordiska länder samt Färöarna, Grönland och Åland, har fortsatt sin centrala roll i gränshinderarbetet. Verksamheten bytte namn från Hallå Norden under 2019. Info Nordens uppgift är att besvara inkomna frågor och utgör därigenom en viktig resurs för att förebygga att frågeställare råkar ut för gränshinder. Samarbetet mellan Ålands representant i Gränshinderrådet och Info Norden-kontoret har varit tätt och regelbundet.

Under år 2020 har hela det nordiska samarbetet och samhället präglats av coronapandemin. De gränsregionala kontoren belägna vid gränsen mot Norge, i Öresundsregionen, på Nordkalotten och Info-Norden kontoren har under året distribuerat rapporter om hinder som uppkommit i anslutning till pandemin. Framst har det handlat om hinder inom områdena beskattning och socialförsäkring vid arbete i annat land än arbetsgivarlandet. Åland har berörts som en konsekvens av de restriktioner som införts. I anslutning till rapporterna har landskapsregeringen påtalat behovet av ett större regionalt bedömande av vilka restriktioner som kan anses nödvändiga för exempelvis Åland. Av de 34 hinder som listades i september 2020 är 18 lösta och resterande 16 varierar utgående från de nationella beslut som tas från tid till tid.¹

¹ Gränshinderrådets verksamhetsrapport 2019–2020:
<https://www.norden.org/sv/publication/granshinderradets-verksamhetsrapport-1-juli-2019-30-juni-2020>

2.5.3 Samarbetsministrarna (MR-SAM)

MR-SAM är det ministerråd som har det samordnande ansvaret i Nordiska ministerrådet. Nordiska samarbetsministern Annette Holmberg-Jansson har deltagit i samtliga möten under år 2020, med undantag av de möten som hölls under sessionsveckan som inföll under hennes sjukledighet. Dessa möten har samtliga hållits digitalt med undantag för det första mötet 2020 som hölls innan pandemin uppkom. Då ersattes hon av minister Annika Hambrudd. De nordiska samarbetsministrarna biträds av tjänstemännen i Nordiska samarbetskommittén NSK som samtidigt fungerar som styrelse för sekretariatet i Köpenhamn. Den 27 november 2020 deltog samarbetsminister Annette Holmberg-Jansson även tillsammans med de övriga samarbetsministrarna i en Covid-19-konferens som arrangerades av Färöarna och som sändes över Youtube.

I den antagna visionen Vår vision 2030, som förbereddes och föreslogs av samarbetsministrarna, uttrycker statsministrarna tydligt att de vill att det nordiska samarbetet blir ett effektivare instrument än tidigare i arbetet för att göra Norden till världens mest hållbara och integrerade region fram till år 2030. Under år 2020 har samarbetsministrarna aktivt arbetat med att förverkliga visionen. Coronapandemin och till pandemin relaterade frågor har varit på agendan vid varje möte. Det har i första hand handlat om informationsutbyte om situationen runt om i Norden. Från åländsk sida har man tydligt beskrivit de problem som pandemin och de gränsrestriktioner som införts med anledning av pandemin medfört det åländska samhället. Det har i olika sammanhang även framförts att pandemin inte bör bekämpas med gränsrestriktioner utan att Norden måste hitta andra sätt att bekämpa pandemin.

2.5.4 Näringsliv, energi och regionalpolitik (MR-Tillväxt)

Arbetet inom näringslivssektorn bedrivs inom ramen för samarbetsprogrammet för näringsliv och innovation 2018–2021. Tre temaområden ingår i samarbetsprogrammet:

- Säkerställa en förmåga till snabb omställning
- Stärka innovations- och konkurrenskraften
- Förbättra de globala marknadsmöjligheterna

De nordiska ministrarna med ansvar för näringspolitik diskuterade vid mötet i september 2020 framtiden för nordiskt näringsliv efter coronapandemin och vilka ländernas och de självstyrande områdenas största näringspolitiska utmaningar och möjligheter är nu, med särskilt fokus på grön omställning. Minister Karlström uppmanade kollegorna till tätt samarbete i nordisk anda för att minimera de negativa effekterna av gränsrestriktioner.

Arbetet med projektet om digital rapportering och lättare tillgång till aktuella finansiella uppgifter från företaget om bl.a. inköp och försäljningsdata, digitala affärsdokument, tillgång till transaktionsdata för tredje part, digital produktinformation för moms och bokföring går vidare och drivs av de nordiska bolagsregistermyndigheterna (Bolagsverket, Patent- och registerstyrelsen m.m.). Syftet är att få bort manuella moment och snabbare sammanställning och rapportering av företagsdata.

De nordiska ministrarna med ansvar för regionalpolitik arbetar utgående från det nordiska samarbetsprogrammet för regionalpolitik 2017–2020 och har som utgångspunkt att möta de regionalpolitiska utmaningar som Norden står inför idag och i framtiden. Samarbetsprogrammet utgår från principerna om hållbar utveckling, jämställdhet samt barn och ungas perspektiv och rättigheter. Valet av insatsområden är *Hållbar landsbygdsutveckling, Innovativa och resilienta regioner* och *Hållbara städer och stadsutveckling*. Arbetet

bedrivs i temagrupper som alla delvis har relevans för Åland, varför samtliga temagrupper har åländska medlemmar.

Sommaren 2020 godkände regionalministrarna ett nytt samarbetsprogram för regional utveckling 2021–2024. De tre insatsområdena bibehålls men utformas så att de stöder *Vår vision 2030* att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region. Insatsen är relevant för Åland och Utvecklings- och hållbarhetsagendan 2030.

Utvecklingsminister Alfons Röblom deltog i MR-tillväxts energiministermöte i september 2020. Minister Röblom redogjorde vid mötet om planerna att utnyttja, de i den åländska havsplanen definierade, energiområdena för etablering av storskalig havsbaserad vindkraft. Ministern framförde att projektets potential är verkligt storskalig och att inverkan på den nordiska energimarknaden och även på de lokala och nordiska hållbarhetsmålen är markant. Minister Röblom berättade vidare att projektet har en hög ambition att även, för att optimalt kunna utnyttja den volatila vindenergin, genom power-to-x förädla elenergin till vätgas och flytande fossilfria bränslen.

2.5.5 Arbetsmarknad (MR-A)

Arbetsmarknadsministrarna hade ett informellt möte digitalt på inbjudan av ordföranden i juni 2020. Åland representerades av minister Fredrik Karlström.

Nordiska ministerrådets arbetslivspolitiska samarbetsprogram 2018–2021 omfattar sysselsättnings- och arbetsmarknadsområdet samt arbetsmiljö- och arbetsrättsområdet. Fokus kommer att ligga på följande fyra insatsområden:

- Stärka matchningen mellan utbud och efterfrågan av kompetent arbetskraft samt öka deltagandet på arbetsmarknaden, särskilt inom utsatta grupper;
- Stärka en god arbetsmiljö för både kvinnor och män, bl.a. genom att förebygga arbetsrelaterade sjukdomar och skador samt avskaffa oacceptabla arbetsförhållanden;
- Säkra en god balans mellan arbetstagskydd och flexibilitet, samt tillvarata den nordiska trepartsbaserade arbetslivspolitiken;
- Stärka etablering och integration, lika möjligheter och mobilitet på den nordiska arbetsmarknaden.

2.5.6 Kultur (MR-K)

Den 1 januari 2021 träder ett nytt fyraårigt kultursamarbete i kraft. Arbetet inleddes 2019 och har arbetats fram av tjänstemän från Island, Danmark, Finland och Åland tillsammans med sekretariatet. Samarbetsprogrammet tar avstamp i Nordiska ministerrådets vision om att Norden ska bli världens mest hållbara och integrerade region.

Den pågående coronapandemin har stora negativa effekter på kultur- och mediabranschen samt kulturlivet i stort. Det är viktigt att stödja samt upprätthålla konstnärers och kulturaktörers möjligheter till samarbete och dialog över gränserna. De nordiska kulturministrarna avsatte medel för att förstärka MR-K:s stödprogram Kultur- och konstprogrammet år 2020 i och med detta. Vidare effekter av pandemin innebär att den nordiska kultursatsningen Nordic Bridges senareläggs och genomförs januari-december 2022.

Nordens institut på Åland (NIPÅ) är viktig för de åländska kontakterna med Norden. Landskapsregeringen bidrar till finansieringen av kulturinstitutionen för att den ska berika Åland med kultur från hela Norden och främja Ålands deltagande i nordiska kultursamarbetet.

MR-K höll två digitala möten under 2020, minister Holmberg-Jansson deltog i det första och minister Hambrudd i det andra mötet.

2.5.7 Utbildning och forskning (MR-U)

Det nordiska samarbetet inom utbildningsområdet utgår ifrån handlingsplanen för ett grönt, konkurrenskraftigt och socialt hållbart Norden och strävar till att Norden ska kunna hävda sig på en global kunskapsmarknad. Kunskap är en konkurrensfaktor för att länder ska kunna attrahera talanger och öka sin tillväxt.

Gemensamma nordiska möten och projekt är ett instrument för att främja en fördjupad dialog och förtydliga den nordiska samhörigheten och därmed även stärka Färöarnas, Grönlands och Ålands roll och position.

Åland deltar aktivt i de olika samarbetsprojekten på nordisk nivå inom MR-U. Det gäller särskilt i fråga om forskning (NordForsk) och skolutbytesprogrammet för elever, studerande och lärare (Nordplus). Därutöver finns flera kortare eller längre tidsbundna projekt, program och arbetsgrupper som Åland deltar i.

Framtida fokusområden och nya finansieringsvägar under perioden 2021–2024 är under diskussion inom NordForsk. Som en ny finansieringsväg kommer sk. ”open invitations” bli möjliga för finansiering av högklassiga forskningsprojekt.

Syftet inom Nordplus är att stärka och utveckla det nordisk-baltiska samarbetet på skolnivå, stöda och utveckla utbildningen för ett livslångt lärande, stärka kunskaperna i nordiska språk och främja en kulturell förståelse.

Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL) är ett stöd i arbetet med åländsk vuxenutbildning. Tyngdpunktsområden inom nätverket är vägledning, validering, vuxnas grundläggande färdigheter samt kompetensutveckling för vuxenutbildare. Ett dialogmöte planeras under år 2021 på Åland med representanter från de självstyrande områdena för utbyte av erfarenheter kring vägledning, e-vägledning och vuxenutbildning.

Därutöver har landskapsregeringens utbildnings- och kulturavdelning deltagit i ett av Nordiska rådet initierat projekt 0–24, ett tvärsektorielt samarbete för utsatta barn och unga mellan 0 och 24 år. Projektet avslutades med en digital konferens i november 2020. Projektet har setts som ett led i ett långsiktigt mål att motverka skolavhopp, utanförskap och fattigdom.

De nordiska ländernas vision är att Norden ska vara ledande gällande IT i undervisningen i grundskolan och att Nordens grundskolelever ska vara de absolut bästa i världen i problemlösning genom teknologi, samarbete och kritiskt tänkande. Nordic CRAFT kring innovation, problemlösning och teknik i skolorna stöder utvecklingen av kompetenser som lyfts i samband med de så kallade 21:a århundradets kompetenser. Projektet fortgår under 2021.

Arbetsprocessen kring automatisk erkännande av högskoleutbildningar i Norden har diskuterats i en arbetsgrupp. Åland har haft en egen representant i arbetsgruppen. Arbetet slutförs under år 2021 och presenteras i en rapport.

Landskapsregeringen deltar i DIS-nätverket (Demokrati, Inklusion och Säkerhet) vars nya mandat för perioden 2021-2024 har fokus på att stärka utvecklingen av demokratiskt medborgarskap och inkludering bland barn och unga.

Åland medverkar även i två adhoc-grupper inom MR-U: *Revision av språkdeklarationen* samt *Små språk i Norden – Kultur och utbildning för revitalisering och stärkande av små språk i Norden*.

Utbildnings- och kulturminister Annika Hambrudd deltog i ett digitalt MR-U-möte i december 2020. Ursprungligen skulle detta möte hållits på plats i Köpenhamn i mars men blev uppskjutet pga coronapandemin.

2.5.8 Jämställdhet (MR-JÄM)

Under år 2020 deltog minister Hambrudd i möte med jämställdhetsministrarna den 4 november.

MR-SAM beslutade 2018 att ett nytt politikområde gällande LGBTI-frågor skulle inkluderas i det nordiska samarbetet och samtidigt beslutade man att ålägga MR-JÄM ansvaret för den nya sektorn. Beslut togs om att använda termen ”LGBTI” för området på nordisk nivå samt om en fortsatt process och organisering av området under MR-JÄM som nu officiellt innehar ansvaret för jämställdhet och LGBTI. Under våren 2020, i samband med NMRs budgetprocess, fick LGBTI egen budget för 2021 med tillhörande budgetmotiveringar och med förväntade resultat. ÄK-JÄM har under 2021 uppmanats att inkomma med förslag till namnändring som återspeglar båda ansvarsområdena för MR-JÄM och ÄK-JÄM. Under året godkände MR-JÄM insatsområden och delmålen i LGBTI-tillägget till Nordiska samarbetsprogrammet 2019-2022.

Ordförandeskapet fortsätter förankringsarbetet av det nya politikområdet och kommer särskilt lyfta frågan om våld och hatbrott mot LGBTI-personer. Ordförandeskapet strävar till ett tätt samarbete med olika frivilligorganisationer, forskare och myndigheter.

Ålands landskapsregering har utarbetat en *Handlingsplan för HBTQIA-personers lika villkor i det åländska samhället 2019–2025*. Landskapsregeringen har även tagit upp resurser i budgeten 2021 för kunskapsutveckling på området för olika målgrupper i det åländska samhället och för strategiskt arbete i syfte att förhindra diskriminering. Landskapsregeringen konstaterar även att det finns ett fortsatt behov av att öka kunskapen och undersöka HBTQIA-personers egen uppfattning om sin situation gällande inflytande och delaktighet i det åländska samhället.

Alla nordiska länder samt Åland, Grönland och Färöarna har fokus på och arbetar med att förebygga näthat och dess konsekvenser. Hat och hot har nämligen koppling till flera andra samhällsproblem som till exempel yttrandefrihet.

År 2021 prioriterar ordförandeskapet hat- och hottrakasserier på nätet. Målsättningen är bland annat att utbyta kunskap om de nordiska ländernas arbete gällande hat, hot och sexuella trakasserier ur ett könsperspektiv.

Mot bakgrund av Nordiska Ministerrådets rapport *State of the Nordic Fathers* lyfter ordförandeskapet även frågan om en jämnare fördelning av det avlönade och oavlönade omsorgs- och hemarbetet och sätter därmed fokus på tematiken mäns omsorgsansvar och könsstereotyper i föräldrarollen. Fokus kommer att ligga på papparollen och könsstereotyper i arbetslivet och inom familjen.

Ålands *Agenda för jämställdhet 2019–2030* har som ett prioriterat insatsområde jämn fördelning av det oavlönade hem- och omsorgsarbetet, vilket innebär att åtgärder ska vidtas för att kvinnor och män ska ta lika stort ansvar för hemarbete samt ges lika möjligheter att ge och få omsorg.

Jämställdhetsplanering inom småbarnspedagogik samt motverkande av könsstereotyper i daghemsverksamheten kommer också att vara en prioriterad fråga under det finländska ordförandeskapet. Finland planerar att genomföra en kartläggning av existerande forskning, rapporter och lagstiftning i Norden på området.

Åland har sedan 2011 kontinuerligt och målmedvetet arbetat med genus- och jämställdhetsintegrering inom barnomsorgen.²

² www.jamstalldbarnomsorg.ax

2.5.9 Integration

Ålands landskapsregering lyfter i sitt regeringsprogram att inflyttning är en viktig nyckel för att klara av landskapets framtida utmaningar. Arbetet med Ålands utvecklings- och hållbarhetsagendans mål speglar även arbetet för att uppfylla det nordiska samarbetsprogrammet om integration och EU-kommissionens målsättningar och strategier 2021.

Det första nordiska samarbetsprogrammet för integration mynnade ut i en plattform med information, forskning och statistik. Ett nytt nordiskt program inleddes 2019 med målsättningen att fortsätta stärka strukturerna och effektivisera kunskaps- och erfarenhetsutbytet inom integrationsfrågorna 2019–2021. Genom ömsesidigt erfarenhetsutbyte mellan länderna och de självstyrda områdena ligger fokus på insatser som underlättar för nya nordbor att bli delaktiga och som skapar förutsättningar för individerna att bidra till utvecklingen i det nya hemlandet.³ Landskapsregeringen bevakar integrationssamarbetet på ett övergripande plan, inom ramen för de olika ministerråden samt genom representation i vissa nordiska nätverk, projekt och seminarier. Som exempel kan nämnas *Kulturrådets nordiska arbetsgrupp* som diskuterar strategier för mer inkluderande kulturpolitik och *Nordiskt nätverk för vuxnas lärande (NVL)*.

För att säkra ett fungerande, jämställt och tillgängligt system där alla ska ha verkliga möjligheter att vara delaktiga, bör även nya åtgärder vidtas. Det nordiska samarbetsprogrammet poängterar betydelsen av det stöd som flyktingar och invandrare får från tredje sektorn och lyfter även olika insatser som kan underlätta flyktingars och invandrares inkluderande på arbetsmarknaden. Landskapsregeringen informerar andra samhällsaktörer om utbildningstillfällen och seminarium/webinarium som arrangeras dels inom integrationsområdet inom Norden, dels inom ramen för olika EU-finansierade nationella projekt inom integration under 2021. Därtill erbjuder landskapsregeringen efterföljande diskussioner kring hur det lokala arbetet ser ut och kan utvecklas. På Åland fortgår möjligheten att genomföra aktiva insatser för integration med stöd av penningautomatmedel 2021.

Nordiska ministerrådet upprätthåller informationskontoret *Info Norden* på Åland för flytt inom Norden och landskapsregeringen upprätthåller informationskontoret *Kompassen* för utomnordisk inflyttning.

2.5.10 Digitalisering (MR-DIGITAL)

Ministerrådet för digitalisering har under året godkänt ministerdeklarationen *Digital North 2.0*. I enlighet med deklarationen ska länderna öka rörligheten och integrationen i Norden och Baltikum genom att främja utvecklingen av gränsöverskridande digitala tjänster samt främja grön ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling i Norden och Baltikum genom datadriven innovation. Likaså ska länderna verka för att ny digital teknik används på ett socialt inkluderande, människocentrerat och etiskt sätt, samtidigt som man främjar nordisk-baltisk innovation som ett starkt varumärke, både i Europa och globalt.

I övrigt fortgår projekten med ett gemensamt nordiskt elektroniskt ID för att möjliggöra tillgång till e-tjänster över nationsgränserna, detta förverkligas inom ramen för eIDAS, den EU-förordning som ålägger nationerna att acceptera varandras identifieringstjänster samt med att främja utnyttjande av de möjligheter 5G-mobilnätet ger, exempelvis genom att medverka till att skapa gemensamma testplattformar och tillämpningar.

Under det kommande ordförandeskapet planerar man att inleda ett projekt med målsättningen att skapa en fungerande och permanent modell och praxis för att öka och effektivisera gränsöverskridande datautbyte och samarbete myndigheterna emellan.

³ www.nordicwelfare.org/sv/integrationnorden/

Landskapsregeringen har under året deltagit i ett ministermöte samt tre tjänstemannamöten, deltagandet i samtliga tjänstemannamöten skedde på distans. Avsikten var att delta i ytterligare ett ministermöte i oktober, detta möte ställdes dock in.

Inför ordförandeskapet har Åland fått förfrågan från finansministeriet huruvida det finns speciella önskemål på ordförandeskapet från åländsk sida samt erbjudits möjlighet att delta i mötesplaneringen. En diskussion hur ett åländskt deltagande i ett ministermöte kan arrangeras ska ännu föras. Från åländsk sida har diskuterats möjligheten att presentera det parlamentssystem som Ålands lagting byggt upp, detta som ett exempel på hur digitalisering kan förverkligas med begränsade resurser i småskaliga förhållanden.

2.5.11 Fiskeri och havsliv, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS)

Landskapsregeringen deltog under år 2020 i ett möte i den nordiska arbetsgruppen för mikrobiologi, djurhälsa och djurvälfräds (NMDD). Arbetsgruppens arbete bidrar till att de nordiska livsmedelssäkerhetsmyndigheterna ska kunna arbeta så effektivt, aktuellt och harmoniserat som möjligt. Detta görs genom att överblicka situationen i Norden samt inleda samarbete och förbereda förslag till mål och aktiviteter som överensstämmer med ministerrådets prioriteringar. NMDD initierar också nätverk inom relevanta områden så att de fungerar som effektiva mötesplatser och bidrar till ömsesidigt informations- och erfarenhetsutbyte. FN:s globala mål för hållbar utveckling år 2030 ligger till grund för samarbetsprogrammet, och arbetsgruppen har ett särskilt ansvar inom fokusområdena One Health för djurhälsa, djurvälfräds och livsmedelssäkerhet.

Inom skogssamarbetet har landskapsregeringen deltagit vid Samnordisk skogsforsknings (SNS) styrelsemöte. Vid styrelsemötet, som hölls digitalt, diskuterades utvärderingen av SNS och de speciella CAR nätverken (Centres of Advanced Research). Vidare fattades beslut om stöd för skogliga nätverksaktiviteter. Till följd av coronapandemin situationen fördes diskussioner om hur kommande möten ska ske. Deltagande länder och samarbetsorgan informerade även om aktuella frågor.

Inom det nordiska samarbetet kommer Åland att delta aktivt i arbetet inom samarbetsområdet för jord- och skogsbruk, fiske och livsmedel (MR-FJLS) under ordförandeskapet.

2.5.12 Miljö och klimat (MR-MK)

Det nordiska miljösamarbetet styrs i första hand av det nordiska samarbetsprogrammet för miljö och klimat 2019–2024 och Nordiska ministerrådets handlingsplan under visionen 2030. För landskapsregeringen är frågor kopplade till EU-bestämmelser eller planerade nya EU-bestämmelser särskilt intressanta. Det gäller exempelvis skyddet av Östersjön och avfallshantering. Arbetet utförs till stor del i nordiska arbetsgrupper där landskapsregeringen är aktiv eller i varierande grad följer med arbetet.

Från mars 2019 är koordinatören i Nordiska ministerrådets hav- och kustgrupp stationerad vid landskapsregeringen. Därför har landskapsregeringen varit och planerar fortsättningsvis vara mer aktiv i gruppen än tidigare. Havsförvaltning och klimat är ett område de nordiska ministrarna ökar anslag och fokus på från och med nästa år. Hav- och kustgruppen bidrar genom att stödja framtagande av vetenskapliga underlagsmaterial, samt att skapa en bas för gemensamma åtgärder mot föroreningar i nordiska havs- och kustmiljöer.

Landskapsregeringen deltog i två videomöten för miljö- och klimatministrarna. Intressanta frågor för Åland som behandlades var samarbetet om marint avfall och mikroplaster, grön omställning, klimatinsatser och arbetet

med handlingsplanen för den nordiska visionen 2030. En ministerförklaring om renare kryssningstrafik genom mera landström antogs på mötet i oktober. I ämbetsmannakommittén för miljö och klimat deltog landskapsregeringen i ett fysiskt möte och fyra videomöten. Mycket av arbetet har varit inriktat på projektplaner i handlingsplanen för visionen 2030 och förberedande arbete för ministermötena.

Det kommande finländska ordförandeskapet vill främja en biobaserad och cirkulär ekonomi, samt utveckla ett kompetensnätverk för cirkulär ekonomi inom byggbranschen, vilket är en del av arbetet i arbetsgruppen för cirkulär ekonomi. Landskapsregeringen har deltagit i ett fysiskt möte samt åtta digitala möten i arbetsgruppen, vars syfte är att främja övergången till en cirkulär ekonomi i Norden.

Flera projekt med syfte att utveckla och följa upp nordisk lagstiftning och ekonomistyrning pågår i arbetsgrupper inom miljö- och miljöekonomiområden där Åland aktivt deltar.

Landskapsregeringen deltar även aktivt i NordGen i fråga om utvecklingen av bevarande av det åländska genmaterialet för odlingsväxter och den egna husdjursrasen ålandsfåret.

Landskapsregeringen deltog under året i ett möte i nordiska kemikaliegruppens undergrupp, nordiska tillsynsgruppen.

2.5.13 Social- och hälsopolitik (MR-S)

Det nordiska samarbetet inom social- och hälsoområdet är baserat på gemensamma nordiska värderingar, som utgör fundamentet i den nordiska välfärdsmodellen.

De nordiska socialministrarna har mötts per videomöten för att diskutera coronapandemin och situationen i de olika länderna och självstyrda områdena.

Tjänstemannakommittén för social- och hälsopolitik har haft tre ordinarie videomöten under året. Till kommitténs uppgifter hör bland annat att samordna, behandla mandatet och följa upp verksamheten för de olika arbetsgrupperna inom sektorn. På grund av den arbetsbelastning pandemin inneburit har landskapsregeringen följt arbetet i kommittén passivt under året.

Landskapsregeringen kommer fortsättningsvis medverka i det nordiska samarbetet kring funktionshinder. En ny handlingsplan för nordiskt samarbete om funktionshinder 2018–2022 har antagits. Ett Råd för nordiskt samarbete om funktionshinder har tillsatts för mandatperioden 2018–2022.

Landskapsregeringens medverkan i den nordiska tjänstemannagrupperna för alkoholpolitiskt samarbete ger ett mervärde genom att erfarenheter av alkoholpolitiska initiativ delas och beredning av gemensamma nordiska ärenden möjliggörs. I gruppen behandlas även inspel inom EU och internationellt. Gruppen samarbetar med tjänstemannagrupperna för narkotika- och tobakspolitiska frågor.

Landskapsregeringen har två representanter i den s.k. Svalbardgruppen och har kunnat medverka i utbytet av information kring asylsökande i nordiska länder, frågor om terrorhot, samt andra beredskapsfrågor. Svalbardgruppens uppgift är att följa upp, främja och utvärdera hur det nordiska hälsoberedskapsavtalet genomförs och fungerar. År 2020 har gruppen diskuterat pandemiläget i de nordiska länderna och mötena har hållits digitalt.

I Nordisk Medicinalstatistisk Kommitté (Nomesko) insamlas årligen hälsostatistik från de nordiska länderna; för Ålands del insamlas statistik gällande personalen inom Ålands hälso- och sjukvård. Gruppen ansvarar för publicering av statistiken. Arbetet i gruppen möjliggör för Åland att göra jämförelser med övriga Norden. Gruppen har arbetat med en ny hemsida som ska byggas för att tillgängliggöra den statistiska informationen på bästa sätt. Både Nomeskos och Nososkos (Nordiska socialstatistikkommittén)

hemsidor har flyttats till en annan plattform vilket ger möjlighet att vidareutveckla publikationerna. År 2020 har Nomesko haft ett möte och det genomfördes digitalt.

Landskapsregeringen deltar även i den nordiska gruppen för hälsovårdspersonal (NGH), den s.k. Arjeplog-gruppen. Gruppens syfte är att främja patientsäkerhet och motverka onödiga gränshinder mellan de nordiska länderna. Under 2020 har inga möten hållits pga. det rådande läget.

Lösningar för vård och omsorg på distans är ett 3-årigt projekt med syfte att förbättra den nordiska befolkningens tillgänglighet till god vård och omsorg samt till att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt. Projektet ska utifrån erfarenhetsutbyte i Norden identifiera bästa praxis gällande digitala arbetssätt och processer som kan användas för att utveckla lokala och regionala initiativ på området. Arbetsgruppen publicerade 24 digitala lösningar i Norden år 2019. Hälso- och sjukvårdsbyråns representant deltar i arbetet i projektgruppens styrkommitté. År 2020 har alla möten hållits digitalt.

Deltagandet i psykiatriarbetsgruppen och folkhälsoarenan har under året varit vilande.

2.6 Norden och EU

Landskapsregeringen fortsätter att ta en aktiv del i det allt starkare samarbetet mellan det nordiska samarbetet och EU. Under senare år har implementeringen av EU-direktiv satts i fokus.

Landskapsregeringen fortsätter stödja utvecklingen mot att de nordiska medlemmarna agerar gemensamt i ett tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocesser.

3. EU

När EU-kommissionens ordförande Ursula von der Leyen och hennes kommission tillträdde under fjolåret var agendan utstakad. Kommissionen hade sex övergripande målsättningar för den kommande mandatperioden och en plan för hur det skulle förverkligas. Under året har det dock visat sig att verkligheten, som den ofta gör, övertrumfar vilken strategi och plan som helst och kommissionen har behövt anpassa sig därefter. Efter att coronapandemin slagit till med kraft har alltså också arbetet på EU-nivå påverkats och som så många gånger tidigare verkar det som att det är en kris som leder till att integrationen mellan EU:s medlemsstater tar ytterligare ett steg framåt.

Redan nu finns det två områden där EU nu ser ut att gå mot ett ännu närmare samarbete. Det första gäller EU:s budget och egna medel. Innan coronapandemin handlade mycket om vilka av EU:s fonder som skulle skäras ner inför den nya långtidsbudgeten men i pandemins efterdyningar har utvecklingen gått åt motsatt håll. Istället för en eventuellt mindre EU-budget ser vi genom den nya återhämtningsfonden att det kommer finnas mer pengar än någonsin tidigare som ska spenderas på EU-nivå. EU:s stats- och regeringschefer har alltså gemensamt kommit fram till att det är en bra idé att spendera mer tillsammans än var för sig.

Det andra gäller EU:s kompetensområden. De gränstängningar vi har sett under pandemin och bristen på samarbete medlemsstater emellan har lett till ökade krav på koordinering på EU-nivå. Samtidigt är det uppenbart att hälsa kommer vara ett mer prioriterat område på EU-nivå framöver, trots att det än så länge är ett område där EU till stora delar helt saknat behörighet. Det finns ett ökat intresse för till exempel projekt kring forskning och vacciner och det är områden där vi helt säkert kommer få se förslag på ökade befogenheter till EU-nivå.

Kommissionens arbetsprogram för 2021 fokuserar främst på återhämtningen efter pandemin. Grundtanken är att återhämtningen ska kopplas till EU:s sex övergripande målsättningar. Enligt kommissionens resonemang finns det ingen mening med att först lägga resurser på att återuppbygga gamla strukturer för att sedan ännu en gång lägga resurser på att förändra de gamla strukturerna. Istället ska krisen och återhämtningsfonden användas för att påskynda omställningen till ett exempelvis grönare och mer digitalt EU. Det här är givetvis en god tanke men än återstår många frågetecken kring hur omställningen ska ske i praktiken.

För Ålands del finns det all anledning att fortsätta föra en aktiv EU-politik. I takt med att EU får tillgång till nya budgetmedel måste Åland se till att stödprogram anpassas så de kan användas effektivt också i mindre autonomier som Åland. När diskussioner kring nya kompetensområden aktualiseras måste Åland fortsätta vara med och forma Finlands ståndpunkter i enighet med självstyrelselagen och samtidigt påverka diskussionen på EU-nivå för att säkerställa att nya EU-kompetenser inte riskerar påverka självstyrelsen negativt. Landskapsregeringen ser med oro på hur kommissionen allt oftare exempelvis kräver en nationell plan per medlemsstat inom olika områden. För landskapsregeringen är det av stor vikt att kommissionen tar Ålands konstitutionella status i beaktande i såväl nya lagförslag som i arbetet med olika fonder och program.

Den planerade konferensen om Europas framtid nämns åter igen i kommissionens arbetsprogram och är ett exempel på tillfälle då landskapsregeringen ämnar föra fram Ålands ståndpunkter och understryka vikten av subsidiaritetsprincipen. Närmare beskrivning av andra EU-ärenden som kommer bevakas av landskapsregeringen under året hittas nedan.

3.1 Coronapandemin och arbetet i rådet

Den globala coronapandemin har givetvis slagit hårt också mot Europa. Olika delar av EU har drabbats olika mycket och konsekvenserna är både hälsomässiga och ekonomiska. Eftersom Bryssel har varit extra hårt drabbat har arbetsmetoderna i EU:s institutioner till stor utsträckning påverkats. En stor del av de anställda vid EU:s institutioner har arbetat hemifrån under året vilket har inneburit stora förändringar i arbets sättet inom EU. För Ålands del har framförallt rådets nya arbetsmetoder varit extra utmanande. Beroende på pandemiläget i Bryssel har möten på alla nivåer i rådet antingen fått äga rum online eller fysiskt men med hårda begränsningar på antalet deltagare. De fysiska mötena har i regel varit begränsade till en deltagare per medlemsstat och för möten som äger rum online har varje medlemsstat oftast bara fått en länk för att kunna delta. Därför har landskapsregeringens specialsakkunnige inte kunnat delta i rådets möten på samma sätt som normalt. Landskapsregeringen har tillsammans med Finlands ständiga representation till EU försökt hitta pragmatiska lösningar så långt som möjligt för att ändå säkerställa en effektiv informationsförmedling.

3.2 Landskapets möjligheter till inflytande i EU-ärenden

3.2.1 Landskapsregeringens specialsakkunniga i Bryssel

Åland har en specialsakkunnig vid Finlands ständiga representation till EU. Den specialsakkunniga är formellt anställd av utrikesministeriet men arbetar endast för Åland och landskapsregeringen finansierar tjänsten. Den specialsakkunniga fungerar som landskapsregeringens representant till EU:s institutioner. Under lagstiftningsprocessen i EU bevakar den specialsakkunniga ärenden som är av intresse för landskapsregeringen och förmedlar information till Åland. Den specialsakkunniga arbetar också med att föra fram Ålands positioner till EU:s institutioner.

Den specialsakkunniga informerar även allmänheten om arbetet på EU-nivå. Vanligtvis besöker den specialsakkunniga Åland ungefär var sjätte vecka för att bland annat träffa kollegor på landskapsregeringen samt ha ett pressmöte med åländsk media. Under coronapandemin har de vanliga Ålandsbesöken uteblivit och informationsflödet har främst bestått av mejl- och telefonkontakt samt genom att sammanställa nyhetsbrev i kombination med uppdateringar via sociala medier.

Att skapa och upprätthålla nätverk i Bryssel är en förutsättning för att den specialsakkunniga ska lyckas med sina uppgifter. Då pandemin försvårat möjligheten att delta i fysiska evenemang och träffa människor ansikte mot ansikte har Ålands specialsakkunniga främst deltagit i digitala möten med relevanta aktörer. Bland annat har specialsakkunniga deltagit i samarbeten med andra europeiska lagstiftande regioner kring frågor där det finns ett gemensamt intresse, exempelvis i frågan i regionernas roll i förverkligandet av EU:s återhämtningsplan.

3.2.2 Arbete för att påverka beslutsfattandet inom EU:s institutioner

Landskapsregeringen har olika möjligheter att påverka lagstiftning på EU-nivå. Dels genom att i dialog med Finlands regerings beredningsorgan påverka den finländska nationella ståndpunkten, dels genom att i direkt dialog med EU:s institutioner föra fram landskapsregeringens ståndpunkt. Landskapsregeringens möjlighet att påverka rådets ståndpunkt är nära knuten till beredningen av den finländska ståndpunkten och en eventuell avvikande åländsk ståndpunkt ska delges när Finlands ställningstagande presenteras i EU:s institutioner.

För att påverka EU-institutionerna krävs ofta direkt kontakt med dessa, vilket har varit utmanande under 2020 då verksamheten präglats av social distansering. Ålands specialsakkunniga kan vanligtvis delta i rådets möten. På grund av coronapandemin infördes dock restriktioner som enbart möjliggör en deltagare per medlemsstat, vilket innebär att Åland ofta förlorade sin direkta tillgång till dessa möten. Även de digitala mötena har givetvis lett till utmaningar vad gäller tillgång till och möjlighet att påverka de inofficiella diskussionerna. På Finlands ständiga representation, där landskapsregeringens specialsakkunniga har sitt kontor, inleddes hösten med restriktioner kring närvaro på kontoret. Senare under hösten blev begränsningarna hårdare och man fick endast gå in till kontoret med speciellt tillstånd och befogade orsaker. Det EU-relaterade arbetet i Bryssel, som annars har en aktiv möteskultur och konkret lobbyverksamhet, har alltså påverkats mycket av pandemin.

3.2.3 Samarbete med Europaparlamentariker

Europaparlamentet har lagstiftningsmakt som omfattar en majoritet av de områden som ingår i EU:s lagstiftningsbehörighet. Parlamentet kontrollerar även EU:s budget och godkänner kommissionen. Dessutom krävs Europaparlamentets godkännande för en mängd internationella avtal som förhandlats fram av unionen, till exempel inom internationell handel. Det nära samarbetet med Europaparlamentariker Nils Torvalds och hans specialmedarbetare med specifikt ansvar för åländska frågor har fortsatt under året men landskapsregeringen samarbetar också med andra parlamentariker från olika partigrupper.

Med tanke på Europaparlamentets ökade lagstiftningsmakt är landskapsregeringens samarbete med europaparlamentarikerna mycket viktigt för att kunna få gehör för Ålands ståndpunkter i lagstiftningsarbetet och det är av extra stor betydelse så länge Åland inte har en egen plats i Europaparlamentet.

3.2.4 Regionkommittén

Finland har nio platser i regionkommittén varav en plats enligt självstyrelselagen tillsätts av Åland. Åland har i regionkommittén bland annat möjlighet att påverka de utlåtanden som regionkommittén avger. Den kontaktskapande verksamheten med andra regioner och lokala samfund från EU-medlemsstaterna är viktig i syfte att skapa nätverk och allianser för att driva frågor som är av betydelse för Åland.

Den åländska ledamoten såväl som suppleanten deltar vid plenar- och arbetsutskottsmöten och får på det sättet goda insikter i vilka frågor som är aktuella i EU-sammanhang. Varje plenum inleds med att en kommissionär eller parlamentsledamot informerar om ett aktuellt område. Vid den efterföljande debatten har ledamöterna möjlighet att delta i debatten.

I februari 2020 utsågs en ny medlem och ersättare i regionkommittén. Den åländska ledamoten och suppleanten sitter i *utskottet för naturresurser och landsbygdsutveckling (NAT)* samt i *utskottet för territoriell sammanhållningspolitik och EU:s budget (COTER)*. Den åländska ledamoten sitter även med i den mellanregionala gruppen Östersjöregioner. Den åländska ledamoten har deltagit i plenardebatterna och utskottsmöten vilka detta år förutom i februari hållits digitalt på grund av coronapandemin.

Landskapsregeringen välkomnar ett fortsatt åländskt deltagande i regionkommitténs arbete men konstaterar samtidigt att Ålands rättmätiga plats är i Europaparlamentet.

3.2.5 Subsidiaritetsprincipen

Subsidiaritetsprincipen regleras i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen, på de områden där unionen

inte har exklusiv befogenhet, vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna eller bättre kan uppnås på unionsnivå. I Lissabonfördraget finns tydliga skrivningar om subsidiaritetsprincipen, men i praktiken ser landskapsregeringen att principen inte alltid efterlevs i den utsträckning som det från början var tänkt. Därför är subsidiaritetsprincipen något som såväl landskapsregeringen som den specialsakkunniga för fram i lagstiftningsprocessen.

Enligt EU:s fördrag ska alla nationella parlament få ta del av utkastet till lagstiftningsakter för att bedöma initiativens förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Enligt 9 kap. 59a § i självstyrelselagen kan lagtinget i frågor som hör till landskapets behörighet delge riksdagen ett motiverat yttrande om huruvida ett utkast till lagstiftningsakt från EU är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Lagtingets ståndpunkt ska tillställas EU:s institutioner.

Landskapsregeringen gör i de samråds- och informationsärenden som tillställs lagtinget där ärendet anses vara av särskild vikt för Åland också en bedömning av subsidiaritetsprincipen. Landskapsregeringen informerar även lagtinget om vilka kommissionsinitiativ som diarieförs vid landskapsregeringen. Den specialsakkunniga fungerar som Ålands lagtings representant i Regionkommitténs expertnätverk för subsidiaritetsfrågor. I nätverket ingår tjänstemän från lagstiftande regioners parlament i Europa. Nätverket träffas ett par gånger om året för att samråda om kommissionens förslag i förhållande till subsidiaritetsprincipen.

3.2.6 Deltagande i kommissionens offentliga samråd

Kommissionen håller i många fall offentliga samråd – även kallade konsultationer – med medlemsstater och andra intresserade parter innan man lägger fram ett nytt kommissionsinitiativ. Detta innebär en möjlighet för landskapet att i ett tidigt skede av EU:s lagstiftningsprocess framföra synpunkter direkt till kommissionen, vilket landskapsregeringen anser vara positivt.

Landskapsregeringen har under år 2020 deltagit i två offentliga samråd, det första gällande den europeiska klimatpakten inom den europeiska gröna given och det andra gällande ändringar i taxonomiregelverket för hållbara investeringar.

Landskapsregeringens svar på kommissionens offentliga samråd ska, liksom andra EU-ärenden, föras till lagtinget som samrådsärenden eller i-ärenden. Ingen promemoria ska dock skrivas. Vid samtal med lagtinget i frågan har konstaterats att om kommissionens samråd enbart är av teknisk natur behöver det inte föras till lagtinget för samråd.

Landskapsregeringen planerar fortsättningsvis att delta i kommissionens offentliga samråd till den del de berör frågor som är av intresse för Åland.

3.2.7 Landskapets deltagande i nationella beredningen av EU-ärenden

Enligt 59a § självstyrelselagen har landskapsregeringen rätt att delta i beredningen av Finlands nationella ställningstagande gällande beslut som fattas inom EU. Detta görs genom att landskapsregeringen har en representant i de flesta sektorspecifika beredningssektionerna samt i kommittén för EU-ärenden. Lantrådet har även rätt att bli hörd i EU-ministerutskottet.

Landskapsregeringen arbetar kontinuerligt i samverkan med rikets myndigheter för att ytterligare förbättra rutinerna som garanterar landskapets deltagande i den nationella beredningen av EU-ärenden.

Beredning på svenska

Då det gäller landskapets möjligheter till inflytande över beslutsfattandet inom EU är språket en central fråga, eftersom landskapsregeringen enligt

nuvarande system förutsätts delta i rikets beredning av positioner. Beredningen sker endast på finska, vilket är ett problem. Enligt justitieministeriets anvisningar om Ålands ställning i lagberedningen och i EU-ärenden har landskapsregeringen rätt att få beredningssektionernas dagordningar på svenska, övrigt material översatt på begäran (åtminstone de delar som är viktiga för Åland) samt tolkning vid deltagande i beredningssektionsmöten.

Varje år tillfrågas de tjänstemän som deltar i beredningen av EU-ärenden om de upplever att de har fått det bemötande på svenska som de har rätt till enligt självstyrelselagen och justitieministeriets anvisningar. Så har även skett i år.

År 2020 har varit ett speciellt år och kontakterna med beredningssektionerna har generellt sett varit färre. Det kan konstateras att det fortfarande är problem att få relevanta översättningar i tid, vilket påverkar deltagandet i den nationella beredningen. Det händer att endast vissa delar av texten översätts, vilket inte alltid räcker till för att få en nödvändig helhetsbild.

Fortfarande saknas kunskaper hos enskilda tjänstemän vid ministerierna om Ålands språkliga rättigheter i beredningen av EU-ärenden och det är ett växande problem att allt fler tjänstemän i Finland saknar tillräckliga kunskaper i svenska.

3.3 Landskapets prioriteringar

3.3.1 Åländsk representation i Europaparlamentet

Anslutningen till Europeiska unionen

Då Åland tillsammans med resten av Finland godkände anslutningen till EU överfördes även en betydande del av Ålands lagstiftningskompetens till unionen. Finlands folk har kompenserats för denna kompetensöverföring, i likhet med övriga medlemsstater, genom att tilldelas en stadigvarande representation i unionens beslutsfattande organ. Den åländska befolkningen har dock inte kompenserats för kompetensöverföringen på motsvarande sätt.

Finland har inte gett det självstyrda Åland något av landets mandat i Europaparlamentet. Då man reglerade valet av Finlands representanter beslöt att hela landet skulle utgöra en enda valkrets. I regeringens proposition (RP 351/1994 rd) poängterades dock att Åland innehar en särställning som baserar sig på (den då gällande) regeringsformen och som har garantier även i internationell rätt. För att även Åland skulle kompenseras för förlusten av lagstiftningskompetens till EU ansågs det befogat att genast inleda förhandlingar med unionen om att Finland skulle tilldelas en extra plats i Europaparlamentet. Därmed klargjorde den dåvarande regeringen att en åländsk representation är konstitutionellt berättigad.

Självstyrelsens myndigheter har allt sedan anslutningen till EU kontinuerligt framfört krav på att Åland ska erhålla egen representation i Europaparlamentet. Åland har bland annat fört fram dessa krav i samband med att Ålands lagting behandlade Amsterdamfördraget, Nicefördraget, det konstitutionella fördraget samt Lissabonfördraget. En längre redovisning finns i landskapsregeringens extempolitiska meddelande till lagtinget nr 2/2019–2020.

Arbetet framledes

I samband med konferensen om EU:s framtid förespråkar EU-kommissionen bl.a. transnationella vallistor, vilket kräver en revidering av den europeiska vallagen (rådets direktiv 2013/1/EU). Landskapsregeringen ser en eventuell revidering av vallagen som en välkommen plattform att på nytt föra fram förslag till ändring av vallagen som främjar möjligheten till åländsk representation i Europaparlamentet. Landskapsregeringen kommer att noggrant

följa arbetet med konferensen och arbetar för att få möjlighet att aktivt delta i denna.

Vicelantråd Jansson och talman Roger Nordlund besökte i januari 2020 Bryssel och informerade sig där bland annat om hur Nordirland hanterar utmaningar med Brexit. Från några av de politiska partierna på Nordirland finns ett intresse att begära en observatörsplats i Europaparlamentet och landskapsregeringen utreder möjligheten för Åland att komma med en liknande begäran, medan arbetet fortgår för att erhålla en Europaparlamentsplats.

Med anledning av coronapandemin är det oklart när konferensen om EU:s framtid kommer att starta och i vilken form den kommer att genomföras.

3.3.2 Konferensen om EU:s framtid

Som nominerad ordförande för kommissionen presenterade Ursula von der Leyen i juni 2019 sina politiska riktlinjer där organiserandet av en tvåårig konferens om Europas framtid ingick, med syfte att sammanföra företrädare för EU:s institutioner och medborgare i en dialog om Europas framtid.

Kommissionens ståndpunkt preciserades den 22 januari 2020 genom *Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och rådet hur konferensen om Europas framtid kan se ut, COM(2020) 27*. I meddelandet förespråkar kommissionen två pelare inom ramen för konferensen. Dessa är

- De sakpolitiska områden som EU bör fokusera på, med utgångspunkt i Europeiska rådets strategiska agenda för 2019–2024, de fyra prioriterade områden som kommer att styra deras arbete och ge vägledning för andra EU-institutioners arbetsprogram under de kommande fem åren, samt kommissionen van der Leyens sex politiska prioriteringar.
- Institutionella ärenden, särskilt teman relaterade till demokratiskt deltagande. Här nämns särskilt transnationella vallistor och systemet med ledande kandidater i valet till Europaparlamentet. Det förstnämnda kräver en revidering av den europeiska vallagen.

Europaparlamentet antog den 15 januari 2020, på initiativ från utskottet för konstitutionella frågor, sin ståndpunkt om konferensen om Europas framtid. Rådet behandlar ännu frågan.

Landskapsregeringen sände i januari 2020 ett yttrande till statsrådets kansli. I yttrandet välkomnar landskapsregeringen initiativet med en konferens vars syfte är att stärka EU:s demokratiska legitimitet och betonar att konferensens plenarförsamling bör, utöver de nationella parlamentens ledamöter, även inkludera ledamöter från lagstiftande regionala parlament med behörighet och skyldighet att genomföra EU-lagstiftning. Landskapsregeringen understryker även i yttrandet att en eventuell revidering av den europeiska vallagen (rådets direktiv 2013/1/EU) är en välkommen plattform för att på nytt lyfta Ålands representation i Europaparlamentet.

Som nämndes ovan i 3.3.1. *Åländsk representation i Europaparlamentet* är det med anledning av coronapandemin oklart när konferensen om EU:s framtid kommer att starta och i vilken form den kommer att genomföras. Landskapsregeringen kommer att noggrant följa arbetet med konferensen och arbetar för att få möjlighet att aktivt delta i denna.

3.3.3 Avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar

I Europeiska kommissionens *Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om avskaffande av säsongsbaserade tidsomställningar och om upphävande av direktiv 2000/84/EG, COM(2018) 639* föreslås att de säsongsbaserade tidsomställningarna i unionen avskaffas, samtidigt som det säkerställs att medlemsstaterna behåller behörigheten att besluta om sin standardtid, och särskilt huruvida de på permanent basis kommer att byta standardtid så att

den motsvarar dess nuvarande sommartid eller tillämpa sin nuvarande standardtid.

Landskapsregeringen har följt ärendet sedan EU-kommissionens förslag antogs i september 2018 och har varit i kontakt med kommunikationsministeriet i Helsingfors, infrastrukturdepartementet i Stockholm, Nordiska rådet, Föreningen Svensk Sjöfart samt nordiska gränsregionala samarbetsforum. Landskapsregeringen har begärt in och tagit del av synpunkter från Ålands näringsliv, Företagarna på Åland samt Rederierna i Finland.

Landskapsregeringen har sänt sina positioner till kommunikationsministeriet i januari 2020. I sitt ställningstagande ställer sig landskapsregeringen positiv till förslaget att avskaffa de säsongsbaserade tidsomställningarna, under förutsättning att tidsskillnaden mellan Finland och övriga nordiska länder inte utökas. Landskapsregeringen förespråkar en gemensam tidszon för Östersjöområdet, då en sådan lösning bedöms stärka samarbetet med Sverige, Norden och övriga Östersjöländer.

Landskapsregeringen har under våren 2020 deltagit i en nordisk-baltisk koordinering som inletts på Finlands initiativ. Målet är att hitta en gemensam ståndpunkt och utfallet av diskussionerna har delats med EU-kommissionen och de övriga EU-medlemsländerna.

I mars 2020 sände landskapsregeringen ett yttrande över medborgarinitiativet *MR 12/2019 rd Inför sommartid året runt* till Finlands riksdags kommunikationsutskott.

I maj 2020 sände landskapsregeringen ett svar på Nordiska rådets skriftliga fråga om framtida tidszonindelningar i Norden. Svaren från Danmarks, Norges, Finlands, Sveriges och Ålands regeringar sammanställdes sedan av Danmark och tillställdes Nordiska rådet.

För landskapsregeringen är detta en prioriterad fråga. Det vore mycket bra för Åland om ett avskaffande av tidsomställningen samtidigt kunde leda till att Åland och Finland hamnade i samma tidszon som resten av Norden.

Europaparlamentet har redan kommit fram till sin position i frågan och en majoritet av ledamöterna vill avskaffa tidsomställningen från år 2021. I rådet är frågan däremot blockerad. Även om flera medlemsstater initialt uttalade sig positiva till kommissionens förslag har det visat sig omöjligt att uppnå en position som har tillräckligt understöd bland medlemsstaterna. Idag drivs frågan enbart av ett mycket litet antal medlemsstater och frågan verkar inte längre ha förutsättningar att röra sig framåt. Landskapsregeringen står redo att fortsätta arbeta för att ett avskaffande av tidsomställningen blir verklighet och för att Norden ska få en gemensam tidszon om frågan åter igen aktualiseras under året.

3.3.4 Statligt stöd

Landskapsregeringen har alltsedan medlemskapet i EU fortlöpande utfärdat olika stöd och stödordningar. Landskapsregeringen följer även den juridiska utvecklingen på området inom unionen. Syftet med denna verksamhet är att säkerställa att stöd i landskapet är förenliga med unionens regler rörande statligt stöd.

EU:s regelverk om statligt stöd är i ständig förändring och landskapsregeringen deltar aktivt i de flesta av EU-kommissionens offentliga samråd om statligt stöd. Landskapsregeringen bereder sina egna notifieringar (anmälningar till EU-kommissionen) av statligt stöd och rapporterar kontinuerligt in statistik till EU-kommissionen via Helsingfors.

Landskapsregeringen deltar även i det nätverk för EU-regler om statligt stöd som arbets- och näringsministeriet tillsatte år 2014. Landskapsregeringen har två representanter i nätverket.

EU-kommissionen genomför granskning av regleringen av statligt stöd, en s.k. *fitness-check*, i flera delar. EU-kommissionen vill kontrollera om

reglerna verkligen fungerar som det var tänkt och om de är ändamålsenliga. För att säkerställa rättssäkerhet och stabilitet för berörda parter efter år 2020 förlänger EU-kommissionen de regler för statligt stöd som kommer att upphöra att gälla vid utgången av år 2020, bl.a. *Kommissionens förordning (EU) nr 651/2014 av den 17 juni 2014 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den inre marknaden enligt artiklarna 107 och 108 i fördraget*, den s.k. allmänna gruppundantagsförordningen och *Kommissionens förordning (EU) nr 1407/2013 av den 18 december 2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på stöd av mindre betydelse*, s.k. de minimis-stöd.

EU-kommissionens granskning av regleringen av statligt stöd har resulterat i att EU-kommissionen aviserat ett antal nya Refit-initiativ gällande statligt stöd i sitt arbetsprogram för år 2021. Landskapsregeringen kommer att följa och delta i den nationella beredningen av de initiativ som berör Åland.

Med anledning av de restriktioner som föranletts av coronapandemin har kommissionen skapat en tillfällig ram för statliga stödåtgärder till stöd för ekonomin under det pågående utbrottet av covid-19. Ramen har uppdaterats vid tre tillfällen under året. Landskapsregeringen ingår i en stödordning som Finland fått godkänd av kommissionen inom den tillfälliga ramen. Coronapandemin har föranlett mycket extra arbete vad gäller att reda ut EU:s lagstiftning kring möjligheter att ge stöd, söka information gällande stödordningar i de andra medlemsstaterna samt utbetalning av coronastöd.

Det kan noteras att beredningen av statsstödsärenden vid landskapsregeringen fortsättningsvis kräver stora resurser.

3.3.5 Sammanhållningspolitiken

Landskapsregeringen inledde under hösten 2018 beredningen av EU:s programperiod 2021–2027 utifrån kommissionens förordningsförslag, vilka presenterades under sommaren 2018. Enligt kommissionens förslag ska stödet från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) och Europeiska socialfonden (ESF) under perioden 2021–2027 koncentreras kring fem teman:

- Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling
- Ett grönare och koldioxidsnålare Europa
- Ett mer sammanlänkat Europa genom förbättrad mobilitet och regional IKT-konnektivitet
- Ett mer socialt Europa genom den europeiska pelaren för sociala rättigheter
- Ett Europa närmare medborgarna genom hållbar och integrerad utveckling av stads-, landsbygds- och kustområden och lokala initiativ

Under våren 2019 lämnade kommissionen en s.k. landrapport för Finland och Åland, vilken beskriver den ekonomiska situationen och dess framtidsutsikter i landet. Ur landrapporterna framkommer också kommissionens förslag på hur sammanhållningspolitiken kan bidra till att möta utmaningarna i nästa EU-budget 2021–2027, vilka investeringsutmaningar som kommissionen identifierat och vilka prioriteringar som bör göras. I och med coronautbrottet våren 2020 presenterade kommissionen i maj 2020 nya landsrekommendationer med fokus på att hantera de socioekonomiska effekterna av pandemin och underlätta den ekonomiska återhämtningen samt reviderat förslag gällande sammanhållningspolitiken 2021–2027 och tillhörande förordningar. Kommissionens tidtabell för godkännande av förordningsförslagen var beräknat till december 2020 men verkar ta till början av 2021.

Landskapsregeringen följer med och bevakar det fortsatta arbetet med förordningarna. Diskussioner förs också kontinuerligt med arbets- och näringsministeriet gällande samordningen av programarbetet. Landskapsregeringens målsättning är att lämna in ett slutligt programförslag under våren 2021.

3.3.6 Skattegränsen

Den 1 februari 2020 lämnade Storbritannien EU. I enlighet med utträdesavtalet fortgår nu en övergångsperiod under vilken det mesta fungerar som innan utträdet. Till utträdesavtalet fogas ett protokoll om Irland och Nordirland för att undvika en hård gräns samt ett särskilt protokoll om Gibraltar. Nordirland blir kvar i EU:s inre marknad för varor, men lämnar EU:s tullunion. I sak innebär den nya lösningen att Nordirland kommer att tillämpa alla de delar av EU:s regelverk som behövs för att undanröja behovet av kontroller vid gränsen mellan republiken Irland och Nordirland, inklusive avseende tull och moms. Rättsligt kommer Nordirland dock att förbli en del av Storbritanniens tullområde, vilket bland annat innebär att tull inte kommer att tas ut vid export av varor från den brittiska huvudön som kan bevisas inte komma att lämna Nordirland. För vissa definierade varor kommer inga kontroller att ske – den närmare regleringen av detta lämnas till den gemensamma kommittén att fastställa. Det nordirländska regionala parlamentet Stormont ges möjligheten att ge sitt godkännande till att Nordirland ska vara kvar i arrangementet, första gången fyra år efter övergångsperiodens slut och därefter vart fjärde år. Om Stormont inte godkänner att vara kvar inleds en tvåårig period under vilken den gemensamma kommittén ska föreslå hur situationen ska hanteras.

Nordirland förväntar sig förenklade lösningar i förhållande till EU:s tullregelverk, och landskapsregeringen följer detaljerna i den fortsatta utvecklingen av gränsen för att bevaka om eventuella avvikelser införs i förhållande till tullkodexen och dess delegerade förordning som även reglerar förfarandena över den åländska skattegränsen. Övergångsperioden tog slut den 31 december 2020 och EU och Storbritannien kom under slutet av 2020 fram till ett avtal för framtida relationer. I skrivande stund granskar landskapsregeringen såväl avtalstexten som den praktiska implementeringen av avtalet.

3.3.7 Jordbruk

Inom jordbruksområdet är stödpolitiken det område som mest direkt påverkar förvaltningen av och genomförandet av olika jordbruksstöd för utveckling av landsbygden och för att främja en mer hållbar livsmedelsproduktion. Programperioden 2021–2027 och framtagandet av en Cap-strategi har förseats och EU:s institutioner har kommit överens om en tvåårig övergångsperiod samtidigt som man inlett triologförhandlingarna om reformförslaget av den gemensamma jordbrukspolitiken. Samtidigt skall den fleråriga budgeten som finansierar politiken slås fast. Landskapsregeringen följer detta arbete som förväntas komma i mål under första halvåret 2021. När förutsättningarna klarlagts kommer landskapsregeringen att formulera åtgärder i den nya Cap-strategiplanen som motsvarar de behov som finns på Åland. I samband med reformen av jordbrukspolitiken kommer också statsstödsriktlinjerna inom jord- och skogsbrukssektorerna att förnyas vilket också kommer att bevakas, eftersom riktlinjerna ger förutsättningar för olika stimulansåtgärder som finns utanför de EU-delfinansierade stöden, t.ex. avbytarstödsystemet.

I kommissionens arbetsprogram återkommer den gröna given som en röd tråd. Inom gröna given finns jord till bord-strategin samt biodiversitetstrategin som främst rör lantbruket där det i arbetsprogrammet lyfts olika insatsområden som kommer att beredas ytterligare av institutionerna, t.ex. en

handlingsplan för utveckling av ekologisk produktion som landskapsregeringen avser följa närmare.

3.3.8 Fiske

EU:s regelverk för fiskerikontroll

I kommissionens arbetsprogram ingår en revidering av EU:s fiskerikontrollsystem. Förslaget syftar till att göra systemet mer effektivt och att försäkra överensstämmelse med unionens gemensamma fiskeripolitik.

Detta arbete inleddes under 2018 och behandlingen pågår. Landskapsregeringen har tidigare lämnat synpunkter rörande förslaget med utgångspunkt i att de krav som ställs på förvaltning och näringsutövare måste vara rimliga. Landskapsregeringen konstaterar att förslaget innebär utökad kontroll och övervakning även av det småskaliga kustfisket (fartyg under 12 meter).

Europeiska havs- och fiskerifonden 2021–2027

Under 2018 gavs ett förslag till nytt regelverk för Europeiska havs- och fiskerifonden (EHFF) för perioden 2021–2027. Behandlingen av förslaget har försenats.

Liksom under tidigare programperiod tillåter förordningsförslaget endast ett operativt program per medlemsland. Beredningen av ett nytt program fortsätter under året.

3.3.9 Skog

EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030

Kommissionen har lagt fram ett meddelande kring en EU-strategi för biologisk mångfald för 2030 (COM(2020) 380 final). Meddelandet är i grunden ett miljöärende, men det påverkar i högsta grad de areella näringarna. Strategin utgör en viktig del av den gröna given och syftar till att återställa och bevara den biologiska mångfalden i EU genom att utvidga nätverket av skyddade områden och utarbeta en ambitiös plan för återställande av natur. Avsikten är att skydda minst 30 % av landytan och minst 30 % av havsytan. Speciell fokus ska läggas på områden med mycket högt värde eller mycket hög potential för biologisk mångfald och dessa ska ges ett strikt skydd. De strikt skyddade områdena ska utgöra minst 10 % av de skyddade områdena både på land och i havet. Alla återstående urskogar och naturskogar i EU ska vara strikt skyddade.

Medlemsstaterna ansvarar för att utse dessa områden och för att fastställa tydligt definierade bevarandemål och åtgärder. Kommissionen kommer att utvärdera ansträngningarna senast 2024 och eventuellt införa EU-lagstiftning ifall inte medlemsstaterna uppfyller målen.

Som en del i detta avser kommissionen under 2021 även lägga fram ett förslag om rättsligt bindande EU-mål för återställande av natur och restaurering av förstörda ekosystem. Vidare ska medlemsstaterna säkerställa att minst 30 % av alla arter och livsmiljöer som för närvarande inte har gynnsam bevarandestatus kommer upp i kategorin eller uppvisar en starkt positiv utveckling.

Ny skogsstrategi

EU:s skogsstrategi löper ut 2020 och under 2021 ska en ny strategi publiceras. Denna ska vara i linje med kommissionens ambitioner för biologisk mångfald och klimatneutralitet.

3.3.10 Jakt- och viltvård

Behandlingen av överträdelseärendet gällande vårjakt på guding avslutades i och med att EU-domstolen förkunnade domen den 23 april 2020. Domstolen beslutade att Åland hade misslyckats att uppfylla sina skyldigheter i enlighet med fågeldirektivet genom att tillåta vårjakt på guding under 2011–2019. Villkoren gällande att jakten måste utgöra ”förnuftig användning” och att undantag endast får avse ett ”litet antal” fåglar ansågs inte ha uppfyllts. Landskapsregeringen beklagar EU-domstolens beslut och kommer i mål av möjlighet att i framtiden försöka verka för ändringar i relevanta direktiv och förordningar för att i framtiden kunna återinföra vårjakt på guding på Åland.

Europaparlamentets miljökommitté har godkänt kommissionens förslag om att förbjuda användning och innehav av blyhagel i våtmarksområden. Förslaget går nu vidare för behandling i Europeiska unionens råd. Under 2021 kommer också den europeiska kemikaliemyndighetens förslag om begränsning av bly i kulor och hagel som används vid jakt och sportskytte på fast mark att gå ut på remiss. Med grund i den gröna given har kommissionen utarbetat en strategi för hur den biologiska mångfalden i Europa ska vara på väg att återhämta sig före 2030. Enligt förslaget ska minst 10 % av landytan och 10 % av havsområdena inom EU utses som ”strikt skyddade” och lämnas för fri utveckling. Detta skulle bland annat innebära att jakt blir förbjuden inom dessa områden. Landskapsregeringens principiella uppfattning är att frågor kring jakt och viltvård så långt som möjligt ska hanteras på lokal nivå. EU:s regler på området behöver ta det faktum att förhållandena skiljer sig stort mellan de olika delarna av unionen i beaktande och ge tillräckligt utrymme för att anpassa reglerna till de lokala förhållandena.

3.3.11 Miljö

Landskapsregeringen följer utvecklingen inom området cirkulär ekonomi med särskilt intresse för *Initiativet för hållbara produkter, inklusive en översyn av ekodesigndirektivet* samt *Kretsloppsinitiativ för elektronik*. Även initiativet *Ny rättslig ram för återställande av sunda ekosystem i Paketet för biologisk mångfald och giffri miljö* bedöms som särskilt intressant. Initiativet är en följd av kommissionens meddelande COM(2020) 380 om EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030. I anslutning till meddelandet fastställs ramar för utveckling och åtgärder kring biologisk mångfald. De flesta av nyckelåtgärderna berör naturvårdsområdet. För Ålands del bedöms det vara av vikt att följa utvecklingen av detta regelverk för att i aktiv dialog med rikets myndigheter föra fram Ålands ståndpunkt.

Även refitinitiativet *Översyn av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall i syfte att skärpa de väsentliga kraven för förpackningar som ska släppas ut på EU-marknaden* är intressant för Åland.

I fråga om EU:s nationella prioriterade åtgärdsplaner (PAF) för Natura 2000 pågår även aktivt samarbete med Finland eftersom uppdatering av åtgärdsplanerna är under arbete.

Vad gäller implementeringen av fågel- och habitatdirektiven, dit även Natura 2000-programmet hör, har kommissionen etablerat en kontinuerlig dialog med Finland och Åland tillsammans, i syfte att försäkra sig om en korrekt implementering av direktiven genom relevant lagstiftning och om en fullföljd process med framförallt Ålands Natura 2000-program.

3.3.12 EU och Agenda 2030

FN:s 2030-agenda utgör en global strategi för hållbar utveckling fram till år 2030. Agendan antogs 2015 och innehåller 17 konkreta målsättningar som handlar om att utrota fattigdom, bidra till inkluderande och hållbar utveckling för alla samt säkerställa mänskliga rättigheter.

Landskapsregeringen har under 2020 bevakat EU-institutionernas genomförande av FN:s Agenda 2030. I exempelvis kommissionens arbetsprogram understryker kommissionen att allt deras arbete ska präglas av Agenda 2030 och uppfyllandet av hållbarhetsmålen. Flera av hållbarhetsmålen prioriteringsområden nämns också konkret i arbetsprogrammet. Bland annat genom den europeiska gröna given som lanserades av kommissionen i december 2019, omsätts de hållbara prioriteringarna i praktisk handling. Landskapsregeringen understöder kommissionens arbete med den gröna given och följer arbetet inom rådets arbetsgrupp för Agenda 2030.

Ålands engagemang för hållbarhet med bland annat Utvecklings och hållbarhetsagendan för Åland är något som landskapsregeringen aktivt försöker lyfta internationellt och på EU-nivå.

3.3.13 Jämställdhet

Ett av Lissabonfördragets grundläggande mål är jämställdhet mellan kvinnor och män. Jämställdhetsåtgärder på EU-nivå utgörs av vidareutveckling av lagstiftning, jämställdhetsintegrering som strategi för att uppnå målsättningar samt särskilda åtgärder för att främja jämställdhet.

Kommissionen har under året presenterat en jämställdhetsstrategi 2020–2025 som i stort kan ses som en förlängning och uppdatering av tidigare jämställdhetsstrategier. Övergripande målsättning i strategin är att unionen ska vidta åtgärder för att undanröja ojämställdhet mellan kvinnor och män och verka för att främja jämställdhet.

Unionen ska inkludera jämställdhet på alla områden såsom inom näringsliv, politik och i samhället som helhet. Strategin betonar att man inte kan tillvara hela potentialen utan att ta tillvara alla talanger, alla kompetenser och alla erfarenheter samt stora satsningar på mångfald.

Kommissionen konstaterar att jämställdhet leder till flera jobb och höjd produktivitet och bättre ekonomi. Jämställdhet är lönsam för hela samhället. Strategin betonar vikten av jämställdhet gällande sysselsättning, lön, omsorgsgivande och omsorgstagande samt pensioner.

Strategin har som målsättning att med olika åtgärder stoppa det könsrelaterade våldet och betonar vikten av att i arbetet också inkludera särskilt sårbara grupper i samhället. Strategin lyfter fram Istanbulkonventionen som verktyg för de åtgärder som behövs på olika områden för att eliminera det könsbaserade våldet. Strategin uppmärksammar även sexuella trakasserier och osakligt bemötande på arbetsplatserna samt nät-trakasserier och näthot. Strategin uppmanar till systematiskt inkluderande av ett genusperspektiv i alla delar av olika policyn på EU:s alla politikområden. Strategin ska genomföras med kunskap om och integrering av intersektionalitet.

Landskapsregeringen arbetar med jämställdhet utifrån sex strategiska inriktningar som inkluderar de olika områdena i EU:s jämställdhetsstrategi.

3.3.14 Integration

Ålands lagting antog 2016 en blankettlag som möjliggjorde för åländska aktörer att söka medel från EU:s fond för asyl, migration och integration (AMIF-fonden) för åren 2014–2020. AMIF-fondens programperiod löper ut 2020 och ett nytt program ska tas fram av inrikesministeriet baserat på EU:s nya handlingsplan för integration och inkludering som beräknas vara färdigställt under fjärde kvartalet 2020. Fonden administreras av inrikesministeriet och landskapsregeringen ingår i fondens övervakningskommitté. Landskapsregeringens program för främjande av integration uppdateras strategiskt 2021 så att det tar EU:s och det nationella AMIF-programmet i beaktande under år 2021.

Med stöd av EU:s AMIF-fond har landskapsregeringen varit huvudman för ett stort samarbetsprojekt mellan landskapet, kommuner, tredje sektorn

och Ålands hälso- och sjukvård kring flyktingmottagande och vidarebosättning. Det tre-åriga projektet *En säker hamn* slutar i mars 2021, men utvecklade metoder och modeller kommer att leva kvar på olika nivåer. Sedan början av 2020 har utexaminerade Samhälls- och hälsokommunikatörer på Åland kunnat ge information och svara på frågor på flera olika språk även för de som varken går integrationsutbildning eller står till arbetsmarknadens förfogande, vilket har varit särskilt värdefullt i coronapandemins spår. Metoderna som tagits fram och åtgärderna som erbjuds under projektets gång är präglade av Ålands särskilda omständigheter. Möjlighet till flexibilitet är viktigt i det lilla ö-samhället och därför förväntas effekterna av projektet framförallt bli lokala och spilla över på andra inflyttade grupper.

Åland har inte egen behörighet vad gäller inresetillstånd, uppehållstillstånd, flyktingmottagande och asyl, samt människohandel. Däremot följer landskapsregeringen aktivt med i dessa frågor bland annat genom Finlands AMIF-fonds övervakningskommitté. I början av 2021 kommer Finlands lagstiftning om inrikes fonder uppdateras, och Åland står i beråd att uppdatera motsvarande lagstiftning för att möjliggöra att åländska aktörer kan vara med i den nationella AMIF-ansökan på samma villkor som i övriga Finland.

3.4 Landskapsregeringens prioriteringar 2021

Nedan finns en tabell över de kommissionsinitiativ som landskapsregeringen prioriterar i kommissionens arbetsprogram för 2021. Landskapsregeringen kommer att följa dessa initiativ och vid behov diarieföra dem.

Tabell 1: Initiativ som landskapsregeringen kommer att prioritera

Nya initiativ	
En europeisk grön giv	
Paketet för cirkulär ekonomi	a) Initiativet för hållbara produkter, inklusive en översyn av ekodesigndirektivet (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 114 i EUF-fördraget, 4 kv. 2021) b) Kretsloppsinitiativ för elektronik (icke-lagstiftning, 4 kv. 2021)
Paketet för biologisk mångfald och giftfri miljö	c) Nollutsläppsplan för vatten, luft och mark (icke-lagstiftning, 2 kv. 2021) d) Ny rättslig ram för återställande av sunda ekosystem (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 192 i EUF-fördraget, 4 kv. 2021)
En ekonomi för människor	
Paketet för bekämpning av penningtvätt	Lagstiftningspaket för bekämpning av penningtvätt (lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, artikel 114 i EUF-fördraget, 1 kv. 2021)
Ett starkare Europa i världen	
Forskning, innovation, utbildning och ungdomsfrågor	Meddelande om en global strategi för forskning, innovation, utbildning och ungdomsfrågor (icke-lagstiftning, 2 kv. 2021)
Främjande av vår europeiska livsstil	
Europeiskt hälsodataområde	Europeiskt hälsodataområde (lagstiftning, inklusive konsekvensbedömning, artiklarna 114 och 168 i EUF-fördraget, fjärde kvartalet 2021)

Uppföljning av det europeiska området för utbildning och den uppdaterade kompetensagendan	a) Europeisk strategi för mikromeriter (icke-lagstiftning, 4 kv. 2021) b) Individuella lärandekonton (lagstiftning och icke-lagstiftning, inkl. konsekvensbedömning, 4 kv. 2021)
En ny satsning på demokrati i Europa	
Barns rättigheter	EU-strategi för barnets rättigheter (icke-lagstiftning, 1 kv. 2021)
Refit-initiativ	
En europeisk grön giv	
Översyn av förordning (EG) nr 1013/2006 om transport av avfall	<p>Detta initiativ utgår från de prioriteringar som tillkännages i den europeiska gröna given, den nya handlingsplanen för den cirkulära ekonomin. Kommissionen kommer att föreslå en översyn av förordningen om transport av avfall på grundval av sin utvärdering för att minska transporter av problemavfall utanför EU, uppdatera transportförfarandena för att återspegla målen för den cirkulära ekonomin och förbättra efterlevnaden.</p> <p>Planerat antagande: 2 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: Artikel 192 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.</p>
Översyn av direktiv 94/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall i syfte att skärpa de väsentliga kraven för förpackningar som ska släppas ut på EU-marknaden	<p>Detta initiativ utgår från de prioriteringar som tillkännages i den europeiska gröna given, den nya handlingsplanen för den cirkulära ekonomin och ett särskilt rättsligt mandat i direktivet om förpackningar och förpackningsavfall. Kommissionen kommer att föreslå en översyn av de väsentliga kraven för förpackningar för att säkerställa att de återanvänds och materialåtervinns, att återvunnet material tas i bruk och att efterlevnaden av kraven förbättras. Initiativet kommer också att omfatta åtgärder för att ta itu med överförpackning och minska förpackningsavfallet.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: Artikel 114 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.</p>
Översyn av direktiv 2010/75/EU om industriutsläpp	<p>Översynen av direktivet om industriutsläpp är en del av den översyn av EU:s åtgärder mot föroreningar från stora industrianläggningar som aviserades i den europeiska gröna given. Syftet med översynen är att öka direktivets bidrag till nollföroreningsmålet och dess förenlighet med klimat-, energi- och kretsloppspolitiken. Den kommer att säkerställa att direktivet är ändamålsenligt för den kommande industriella omvandlingen.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: Artikel 192 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.</p>
Ett Europa rustat för den digitala tidsåldern	
Översyn av riktlinjerna för regionalstöd	Syftet med initiativet är att se över de riktlinjer för regionala statliga stöd som skulle upphöra

	<p>att gälla i slutet av 2020 och som förlängs till och med den 31 december 2021, i syfte att främja den ekonomiska utvecklingen i vissa missgynnade områden inom Europeiska unionen i enlighet med artikel 107.3 a och c i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Riktlinjerna för regionalstöd är ett av de verktyg för statligt stöd som kommer att främja genomförandet av målen i den europeiska gröna given och den digitala strategin. Det behövs en begränsad ändring av de nuvarande riktlinjerna för regionalstöd för att mildra konsekvenserna av övergången till en grön ekonomi.</p> <p>Planerat antagande: 1 kv. 2021. Icke-lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Ingen konsekvensbedömning planeras.</p>
<p>Översyn av riktlinjerna för stöd till miljöskydd och energi</p>	<p>De nuvarande reglerna gäller till och med den 31 december 2020 (och kommer att förlängas till och med den 31 december 2021). Den pågående kontrollen av ändamålsenligheten har visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att de bör uppdateras för att återspegla utvecklingen inom lagstiftning, teknik och marknad och på lämpligt sätt åtfölja den dubbla digitala och gröna omställningen av ekonomin. I sina meddelanden om den europeiska gröna given och investeringsplanen för ett hållbart Europa/investeringsplanen för den europeiska gröna given åtog sig kommissionen att se över riktlinjerna för stöd till miljöskydd och energi senast 2021 för att stödja en kostnadseffektiv omställning av ekonomin och industrin till klimatneutralitet senast 2050.</p> <p>Översynen bör tillhandahålla en moderniserad och förenklad ram som gör det möjligt för myndigheter att uppnå EU:s mål på ett kostnadseffektivt sätt med minsta möjliga snedvridning av konkurrensen och handeln i unionen. Översynen måste särskilt underlätta lämpliga åtgärder som ytterligare främjar en modern koldioxid-snål och cirkulär ekonomi, samtidigt som man säkerställer begränsad snedvridning av konkurrensen och tillräckliga garantier för den inre marknadens integritet. Översynen bör säkerställa att de reviderade reglerna är anpassade till ny teknisk utveckling och marknadsutveckling och säkerställa en rättvis och icke snedvriden omställning av ekonomin under de kommande åren av ekonomisk återhämtning.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Icke-lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.</p>

<p>Översyn av riktlinjerna för riskfinansiering</p>	<p>De nuvarande reglerna gäller till och med den 31 december 2020 (och kommer att förlängas till och med den 31 december 2021). Den pågående kontrollen av ändamålsenligheten har visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att de bör uppdateras för att återspegla utvecklingen inom lagstiftning, teknik och marknad och på lämpligt sätt åtfölja kommissionens nuvarande prioriteringar och den ekonomiska återhämtningen.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Icke-lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Ingen konsekvensbedömning planeras.</p>
<p>Översyn av rambestämmelserna för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation</p>	<p>De nuvarande reglerna gäller tills vidare. Den pågående kontrollen av ändamålsenligheten har emellertid visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att de bör uppdateras på ett målinriktat sätt för att återspegla utvecklingen inom lagstiftning, teknik och marknad och på lämpligt sätt åtfölja kommissionens nuvarande prioriteringar och den ekonomiska återhämtningen.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Icke-lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Ingen konsekvensbedömning planeras.</p>
<p>Översyn av den allmänna gruppundantagsförordningen avseende statligt stöd mot bakgrund av den gröna given</p>	<p>De nuvarande reglerna gäller till och med den 31 december 2020 (och kommer att förlängas till och med den 31 december 2023). Den pågående kontrollen av ändamålsenligheten har visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att de bör uppdateras för att återspegla utvecklingen inom lagstiftning, teknik och marknad och på lämpligt sätt åtfölja den dubbla digitala och gröna omvandlingen av ekonomin. Översynen bör tillhandahålla en moderniserad och förenklad ram som gör det möjligt för myndigheter att uppnå EU:s mål på ett kostnadseffektivt sätt med minsta möjliga snedvridning av konkurrensen och handeln i unionen.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Ingen konsekvensbedömning planeras.</p>
<p>Översyn av riktlinjerna för statligt stöd inom jordbruks- och skogsbrukssektorn och i landsbygdsområden och gruppundantagsförordningen för jordbruket</p>	<p>De nuvarande reglerna gäller till och med den 31 december 2020 (och kommer att förlängas till och med den 31 december 2021). Den pågående utvärderingen har visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att det finns utrymme för förenkling av förfarandena och justeringar för att öka effektiviteten hos vissa stödåtgärder. Ramen för statligt stöd måste fortsätta att vara nära kopplad till lagstiftningen inom den gemensamma jordbrukspolitiken,</p>

	särskilt den framtida förordningen om stöd till nationella strategiska planer. Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.
Översyn av riktlinjerna för statligt stöd till fiskeri- och vattenbrukssektorn, gruppundantagsförordningen och förordningen om stöd av mindre betydelse	De nuvarande reglerna gäller till och med den 31 december 2020 (och kommer att förlängas till och med den 31 december 2021). Den pågående utvärderingen har visat att de nuvarande reglerna har fungerat väl, men att det finns utrymme för förenkling av förfarandena. Ramen för statligt stöd måste fortsätta att vara nära kopplad till lagstiftningen inom den gemensamma fiskeripolitiken, särskilt den framtida förordningen om Europeiska havs- och fiskerifonden. Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.
Utvärdering av reglerna för statligt stöd till hälso och sjukvårdstjänster och sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse	Syftet med utvärderingen är att kontrollera i vilken utsträckning bestämmelserna om hälso- och sjukvårdstjänster och sociala tjänster av allmänt ekonomiskt intresse uppnådde de planerade målen i 2012 års paket om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, nämligen att stödja medlemsstaterna i finansieringen av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som är av avgörande betydelse för medborgarna och samhället som helhet, samtidigt som de viktigaste aspekterna av kontrollen av statligt stöd bibehålls.
En ekonomi för människor	
Preliminär utvärdering av genomförandet av unionens tullkodex	Utvärderingen kommer att ge en heltäckande bedömning av genomförandet och effekterna av den rättsliga ramen och it-ramen för unionens tullkodex, både på EU- och medlemsstatsnivå, sedan den trädde i kraft 2016. Unionens tullkodex syftar bland annat till att rationalisera tullregler, tullförfaranden och tullprocesser, skapa en helt papperslös miljö och stärka rättssäkerheten och förutsebarheten i tullbestämmelserna. Utvärderingen kommer att bedöma balansen mellan tullkontroller och förenklade handelsprocedurer samt i vilken utsträckning de nuvarande reglerna stöder laglig ekonomisk verksamhet och förebygger illojal eller olaglig handel. När det gäller it-systemen bör studien bedöma om de automatiserade processer som anges i unionens tullkodex har möjliggjort ett förstärkt samarbete mellan tullmyndigheterna och driftskompatibilitet mellan de olika elektroniska systemen. Utvärderingen kommer att försöka bedöma alla kostnader för att genomföra unionens tullkodex, tillsammans med dess elektroniska system, samt fördelarna med säkrare, mer regelkonform handel och snabbare förfaranden. De två

	<p>kriterierna bör sedan ställas mot varandra för att bedöma kostnadseffektiviteten. Denna bedömning bör omfatta regleringskostnader och fördelar i samband med genomförandet och tillämpningen av unionens tullkodex för alla berörda parter (efterlevnadskostnader, administrativa kostnader, administrativa bördor, fördelar, besparingar) samt potentialen för ytterligare förenkling och minskning av bördorna, dock utan att äventyra tullmålen.</p>
<p>En ny satsning på demokrati i Europa</p>	
<p>Översyn av direktiv 99/2008/EG om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser</p>	<p>På grundval av resultatet av utvärderingen kommer översynen av direktivet att säkerställa förbättrade och mer riktade verktyg för att uppnå målen och ett mer konsekvent samspel med andra rättsakter som skyddar miljön. Översynen kommer också att utnyttja den förstärkta behörigheten på det straffrättsliga området enligt Lissabonfördraget. Den kommer att syfta till att tillhandahålla ett bättre miljöskydd genom strafflagstiftning i samspel med andra lagstiftningsåtgärder och genomförandeåtgärder.</p> <p>Planerat antagande: 4 kv. 2021. Lagstiftning. Rättslig grund: Artikel 83.2 i EUF-fördraget. Konsekvensbedömning planeras.</p>
<p>Prioriterade pågående förslag</p>	
<p>En ekonomi för människor</p>	
<p>Förslag till RÅDETS DIREKTIV om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas</p>	<p>COM(2016) 683 final 2016/0336 (CNS) 26.10.2016</p>

4. Övriga externa samarbeten

4.1 Sjöfart och IMO

Inom sjöfartsområdet är det IMO (International Maritime Organization, ett mellanstatligt FN-organ med 174 stater som medlemmar och tre associerade medlemmar) som beslutar om regler kring säkerhet, utbildning och miljö för sjöfarten som verkar på en global marknad. Finland är medlem och Åland kan delta i beredningen av positioner och i den finländska delegationen vid möten. EU har i ökande utsträckning initierat liknande och kompletterande lagstiftning inom sjöfartsområdet. I den mån det är relevant med EU-lagstiftning är det viktigt att föra fram samma positioner i de bägge organen. Hållbar sjöfart, att stöda en hållbar maritim utveckling och kopplingen till FN:s 17 hållbara utvecklingsmål är i fokus de kommande åren.

4.2 HELCOM

HELCOM (Helsingforskommissionen) är det förvaltande organet för Konventionen om skydd av den marina miljön i Östersjöområdet. De avtalsslutande parterna är de länder som angränsar till Östersjön samt EU. HELCOM antog 2007 Baltic Sea Action Plan (BSAP), vilken är ett gemensamt program för att återställa en god ekologisk status i Östersjön. HELCOM:s status stärktes ytterligare år 2008 när EU antog ett ramdirektiv om en marin strategi och samtidigt slog fast att samarbetsorganet ska användas för att uppnå direktivets mål.

HELCOM:s medlemsparter har beslutat uppdatera BSAP och godkänna den reviderade planen vid ett ministermöte hösten 2021. Med anledning av detta har landskapsregeringen i högre grad än tidigare deltagit i arbetet under 2020 och avser att ytterligare aktivera sig under 2021.

Landskapsregeringen har även sedan 2018 varit aktiv i HELCOM:s arbetsgrupp för riktlinjer för hållbara odlingstekniker och -metoder. Ett av arbetsgruppens möten planeras hållas på Åland under 2021 om pandemiförhållanden det medger.

4.3 Miljösamarbete

Landskapsregeringen deltar i projekt för kartläggning och bevarande av odlingsväxternas vilda släktingar (CWR) samt som en åländsk koordinator för det finska genresursprogrammet där CWR, odlingsväxter, husdjursraser och inhemska fiskresurser ingår.

4.4 Samarbete inom havsplanering

Inom ramen för den internationella samordning som skett i samband med framtagande av en åländsk havsplan, i vilken det ska tas fram förslag till lokalisering av framtida verksamheter och aktiviteter i åländska havsområden, har landskapsregeringen deltagit aktivt i samarbets- och koordineringsmöten. Landskapsregeringen avser även i fortsättningen i mån av möjlighet delta in detta samarbete.

Under 2020 deltar landskapsregeringen i ansökan till ett nytt EU-projekt med syfte att stöda en långsiktigt hållbar blå tillväxt och en ekosystembaserad förvaltning av havsområden, inklusive stöd till utveckling av havsbaserad vindkraft. I EU-projektet, som delfinansieras av Europeiska Havs- och Fiskerifonden, deltar länder som angränsar till Östersjön och Nordsjön. Projektet planeras vara i 2,5 år med start hösten 2021.

4.5 Finlands kommission för hållbar utveckling

Finlands kommission för hållbar utveckling, som leds av statsministern, har två huvuduppdrag. Det första är att ansvara för att påskynda verkställandet av FN:s Agenda 2030 i Finland samt att Agenda 2030 integreras i den nationella politiken. I juli 2020 lämnade Finland sin andra *Voluntary National Review* angående Finlands verkställande av Agenda 2030 till FN. Under rubriken, *Åland – en autonomi i Finland*, redogörs för Ålands verkställande av Agenda 2030.

Kommissionens andra huvuduppdrag är att främja, följa upp och utvärdera genomförandet av det nationella samhälleliga åtagandet för hållbar utveckling, *En målbild för Finland 2050*.

Landskapsregeringen är medlem i kommissionen och representeras av lantrådet. Vid kommissionens möten ordnas tolkning åt landskapsregeringens representanter. Lantrådet deltog vid kommissionens enda fysiska möte under 2020 den 4 mars. Landskapsregeringen samarbetar med kommissionens sekretariat, som är placerat vid statsrådets kansli. I maj 2020 inbjöds landskapsregeringen att presentera *Utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland* vid semiarier ”The VNR’s of Estonia and Finland” som arrangerades digitalt av Estlands och Finlands kommissioner för hållbar utveckling. Avsikten med samarbetet är att främja såväl Ålands, i och med utvecklings- och hållbarhetsagendan, som Finlands strävanden gällande hållbar utveckling.

4.6 ReGeneration 2030

ReGeneration 2030 är en rörelse som samlar ungdomar och unga vuxna från Danmark, Estland, Finland, Färöarna, Grönland, Island, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland, Sverige, Tyskland och Åland samt också Belarus, Slovakien, Tjeckien och Ukraina i en strävan för Agenda 2030:s genomförande i dessa länder och självstyrda regioner. ReGeneration 2030 har sitt ursprung i och har inspirerats av Ålands vision *Alla kan blomstra i ett bärkraftigt samhälle på fredens öar*. ReGeneration 2030 har sedan dess bildande 2017–2018 samarbetat med bland andra BSPC (Baltic Sea Parliamentary Conference), CBSS (Council of the Baltic Sea States) och Nordiska ministerrådet.

Under 2021 är det landskapsregeringens och ReGeneration 2030:s avsikt att ReGeneration-veckan 2021 blir en internationell höjdpunkt under självstyrelsens jubileumsår, Åland 100. Ambitionen är att Mariehamn under evenemanget utgör en internationell mötesplats för dialog mellan generationer inom såväl civilsamhälle, näringsliv och politik. Basen i ReGeneration-veckan 2021 är ReGeneration 2030:s årliga summit, som arrangerats årligen sedan 2018.

4.7 Smart Energy Åland

Projektet med energiplattformen Smart Energy Åland och det bolag, *Flexens Ab* som bildats för ändamålet, har beskrivits i tidigare meddelanden. Flexens har under hösten 2020 lämnat in en finansieringsansökan till EU gällande ett vätgasprojekt för fartygsdrift.

4.8 Clean Energy for EU Islands

Clean Energy for EU Islands är en plattform med syfte att stödja energiomställning på öar i EU. På initiativ av det maltesiska ordförandeskapet skrev 14 medlemsländer, bland dem Finland, och kommissionen år 2017 under en politisk deklARATION som erkänner de unika utmaningarna öar och ö-regioner står inför vad gäller energiomställning. Öar är också en av få typer av regioner inom EU som ännu får subventioner för användning av fossila

bränslen, i brist på andra alternativ. Kommissionen tillsatte år 2018 ett sekretariat för att tekniskt understödja öarna. Sekretariatets mandatperiod löpte ut den 4 november 2020, men kommer att sättas upp på nytt. Kökar är en av de öar som är aktivt med i samarbetet och landskapsregeringen blev medlem i sekretariatet under 2020 för att få en bättre insyn i sekretariatet och för att bättre kunna stöda olika åländska skärgårdsöar och -kommuner som vill delta i arbetet.

4.9 Regions4

Regions4 är ett organ som för fram regionala beslutsfattares röst i globala sammanhang när det gäller frågor om biologisk mångfald, klimatförändring och hållbar utveckling. Nätverket grundades 2002 och består idag av 41 regionala regeringar från 21 olika stater runt om i världen. Som medlem i Regions4 får man möjlighet att delta i relevanta internationella evenemang, tillgång till ett nätverk bestående av andra regioner och relevanta verksamheter samt möjligheten att följa globala förhandlingar och påverka beslutsprocessen. Exempelvis erbjuder Regions4 sina medlemmar verktyg och tekniskt stöd för samarbeten på FN-nivå i samband med internationella klimat- och hållbarhetsmöten som COP ("United Nations Climate Change Conference") och HLPF ("United Nations High-level Political Forum on Sustainable Development").

Landskapsregeringen är sedan 2019 medlem av Regions4. Landskapsregeringens kontaktperson och intressebevakare i nätverket är den specialsakkunniga i Bryssel.

I juni 2020 sammanträdde Regions4 inför generalförsamlingen. Medlemmarna talade bl.a. om hur regionala regeringar kan använda coronapandemin för att ställa om samhällen mot en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Landskapsregeringen deltog och påtalade hur infrastruktur och maritim mobilitet är viktiga områden i arbetet för att uppnå målen i Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland. Också i samband med FN:s årliga högnivåforum ordnade Regions4 ett evenemang där landskapsregeringen deltog och diskuterade hur Utvecklings- och hållbarhetsagendan för Åland och dess genomförande påverkats av coronapandemin.

4.10 Central Baltic

Central Baltic Programme 2014–2020 är ett av EU:s 60 INTERREG gränsöverskridande samarbetsprogram för regioner som finansieras av ERUF (regionala utvecklingsfonden). Programområdet omfattar mellersta Östersjöregionen med en befolkning på 10 miljoner: södra Finland med Åland, östra Sverige, Estland och nästan hela Lettland.

År 2021 är ett övergångsår mellan avslutande program och det nya Central Baltic 2021–2027, som är under planering. Texten nedan berör programmet 2014–2020.

Programmets målsättning baserar sig på Europa 2020-strategin *Smart, Sustainable, Inclusive Growth* och Östersjöstrategin *Save the Sea, Connect the Region, Increase Prosperity*.

På Åland finns en nationell Contact Point, som fungerar som informatör och nätverkare, med Ålands landskapsregering som värdorganisation.

Programmets 125 miljoner euro har använts och allokerats till 137 projekt, varav Åland deltar i 21 st (14 %), och 5 % av budgeten kommer Åland till del genom projekten, 6,8 miljoner euro plus alla kostnader för Contact Point Åland.

Kännetecknande för Central Baltic-projekt är fokus på regional utveckling och konkreta resultat genom samarbete över gränserna.

Att delta i ett Central Baltic-projekt för med sig betydligt mer än enbart ekonomiskt projektstöd under en begränsad tid. Genom dessa gränsöverskridande projekt får projektledningen tillgång till externa nätverk och bredare kunskap utöver de konkreta åtgärderna som sker på hemmaplan. Genom projekten har hundratals ålänningar kommit i kontakt med nya personer, tränat sina språkkunskaper, besökt andra platser, stärkt och vidgat sin kompetens och lärt sig mer om hur andra gör längs med mellersta Östersjöns kuster.

Detta kunskapsbyggande är av mycket stor betydelse, för det stärker humankapitalet på Åland. Det som också kan noteras under programmet är att man blir ”sökbar”, då man deltagit i projekt. Åland syns på kartan, och fler förfrågningar om samarbete kommer in.

En förutsättning för ett smidigt förverkligande av projektaktiviteter är en god likviditet hos respektive partner. Det har visat sig vara ett stort problem för små åländska aktörer.

Information om samtliga godkända projekt finns i Central Baltics sökbara databas.⁴

4.11 Utbildningssamarbete

Landskapsregeringen samarbetar aktivt inom utbildningsområdet med myndigheter i Sverige och i Finland. Landskapsregeringen upprätthåller en regelbunden kontakt med Universitets- och högskolerådet (UHR) i Sverige för att följa förändringar i regelverket för tillträde till högre utbildning.

4.12 Samarbete kring läkarutbildning

Samarbetet med Socialstyrelsen och Uppsala Akademiska sjukhus kring förverkligandet av den så kallade bastjänstgöringen om cirka 12 månader som inledning av specialiseringsstudier till läkare fortgår. Lagstiftningens ikraftträdande har förskjutits med ett år till 1 juli 2021.

4.13 EU:s återhämtningsfond

Syftet med EU:s återhämtningsfond är att främja unionens ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållning genom att förbättra återhämtningsförmågan i medlemsstaterna, lindra krisens sociala och ekonomiska konsekvenser samt stödja den gröna och digitala omställningen. Enligt förslaget till EU-rättsakt om återhämtningsfonden måste en medlemsstat för att kunna få finansiering från fonden senast den 30.4.2021 lägga fram en nationell plan för återhämtning och resiliens som även omfattar en reform- och investeringsagenda för de kommande fyra åren.

Enligt kommissionens förordningsförslag bedöms Finland ur återhämtningsfonden kunna erhålla bidrag om högst ca 2,2 miljarder euro. Landskapsregeringen och riksstyrelselagen för Åland, överenskommit om en fördelningsnyckel för beräkning av det belopp som ska utgöra Ålands andel av det bidrag som kan allokeras till Finland. Denna fördelningsnyckel kommer att baseras på aktuell befolkningsandel, d.v.s. 0,54 procent. Uppskattningsvis bedöms således Ålands andel av bidrag från återhämtningsfonden uppgå till ca 12,6 miljoner euro.

Arbetet med att utforma förslag till åländska reform- och investeringsprojekt som sedan ska behandlas av Europeiska kommissionen har påbörjats. Landskapsregeringen avser därför att ännu under år 2020 återkomma till lagtinget med ett meddelande angående detta arbete. Utöver detta avser landskapsregeringen att under år 2021 återkomma till lagtinget med ett förslag

⁴ <http://database.centralbaltic.eu/>

till budgetering av och begäran om nödvändiga fullmakter för förverkligandet av den åländska återhämtningsplanen.

4.14 Regions for EU Recovery

Coronapandemin har som bekant påverkat hela Europa men olika regioner står inför olika utmaningar under återhämtningsfasen. Kriser har en tendens att ytterligare centralisera beslutsfattande vilket innebär att (lagstiftande) regioner med sin främst informella status i EU riskerar bli helt exkluderade från EU:s beslutsprocess.

Regions 4EU Recovery är ett nytt samarbete initierat för att i linje med subsidiaritetsprincipen lyfta europeiska regioners roll som viktiga aktörer i EU:s återhämtningsarbete. Nätverket arbetar för att belysa regioners erfarenhet och förmåga när det kommer till att hantera EU-fonder och -program samt vill få EU:s institutioner att inse mervärdet i att inkludera regionerna i beslutsprocessen. Nätverket kan också fungera som forum för att dela med sig av erfarenheter kring regionala återhämtningsplaner och hantering av EU-medel.

Landskapsregeringen blev del av nätverket i november 2020 och det är främst landskapsregeringens specialsakkunniga som fört talan. Andra deltagande regioner är bland annat Katalonien, Baden-Württemberg, Flandern, Wielkopolska, Baskien, Auvergne-Rhône-Alpes, Occitania, Koprivnica-Krizevci, Medjimurje, Varazdin, Hesse, Emilia-Romagna, Bayern, Nouvelle-Aquitaine, Valencia, Vallonien och Lazio.